

Informacja o sytuacji banków po trzech kwartałach 2008 r.

Opracowanie pod kierunkiem Andrzeja Kotowicza

Zespół autorski:

Piotr Domański

Tomasz Hoffman

Andrzej Kotowicz

Włodzimierz Maciaszczyk

Ewa Miętkiewska

Marcin Mikołajczyk

Filip Światała

Wydział Analiz Sektora Bankowego

Departament Nadzoru Sektora Bankowego

Pion Nadzoru Bankowego

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

Szanowni Państwo,

Po raz kolejny przedstawiamy Państwu raport „Informacja o sytuacji banków po trzech kwartałach 2008 r.” opisujący stan systemu bankowego na koniec września tego roku.

Ma on wyjątkowy charakter i szczególne znaczenie. W połowie września, wraz z upadkiem amerykańskiego banku inwestycyjnego Lehman Brothers rozpoczęła się seria wydarzeń zwiastujących rozprzestrzenianie się kryzysu w systemach finansowych. Gwałtowny spadek wartości aktywów opartych na portfelach kredytów podwyższonego ryzyka, tzw. kredytów typu „subprime”, doprowadził do niespotykanego do tej pory ograniczenia wzajemnego zaufania wśród instytucji finansowych, a w konsekwencji do zaniku transakcji na rynku międzybankowym. Zjawiska te pośrednio dotknęły także polską gospodarkę i sposób funkcjonowania systemu bankowego. Mimo to, wszystkie polskie banki są wypłacalne, a udział tzw. „toksycznych aktywów” w systemie jest nieznaczny.

Działające w Polsce banki nie odczuły jeszcze skutków kryzysu. W trzecim kwartale 2008 roku mogą pochwalić się bardzo dobrymi wynikami. To dla nich dobry moment na przygotowanie się na trudniejszy okres, który czeka polską gospodarkę.

Od lipca tego roku w pełni obowiązuje Uchwała nr 9/2007 KNB, nakładająca na banki obowiązek utrzymywania i raportowania nadzorowi ilościowych norm płynności. Jej wdrożenie poprawiło płynność banków i pozwoliło na ograniczenie skutków „kryzysu zaufania”. Nadzór, dzięki nowej regulacji, zyskał narzędzie wczesnego ostrzegania przed problemami z płynnością banków.

Dla nas rozpoczął się okres bardzo wyężonej pracy w zakresie obowiązków nadzorczych oraz w ramach Komitetu Stabilności Finansowej. Naszym głównym celem stała się identyfikacja zagrożeń i tworzenie mechanizmów przeciwdziałających przenoszeniu się kryzysu na terytorium Polski.

Życzę przyjemnej lektury.

Dr Andrzej Stopczyński
Dyrektor Zarządzający
Pionem Nadzoru Bankowego

Spis treści

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA.....	4
1. Uwarunkowania zewnętrzne	5
2. Główne kierunki rozwoju działalności sektora bankowego	16
Działalność kredytowa	16
Źródła finansowania działalności	19
3. Wynik finansowy i efektywność działania.....	21
4. Główne obszary ryzyka i adekwatność kapitałowa	25
Płynność	25
Ryzyko kredytowe.....	27
Adekwatność kapitałowa.....	29
ANEKS STATYSTYCZNY	31

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA

Zjawiska pozytywne:

Otoczenie zewnętrzne:

- ✓ relatywnie wysokie tempo wzrostu gospodarczego,
- ✓ prawdopodobne zmniejszanie presji inflacyjnej,
- ✓ dobra sytuacja budżetu państwa,
- ✓ stabilizacja cen mieszkań, przekształcająca się w ich stopniowy spadek.

Banki:

- ✓ dalszy rozwój sektora bankowego,
- ✓ wzrost wyniku finansowego i poprawa efektywności działania,
- ✓ wzrost depozytów gospodarstw domowych,
- ✓ zwiększenie kapitałów banków.

Zjawiska negatywne:

Otoczenie zewnętrzne:

- ✓ pogłębienie kryzysu amerykańskich instytucji finansowych, który przeniósł się na poziom europejski i spowodował ogromne zaburzenia na globalnych rynkach finansowych oraz powoduje osłabienie tempa wzrostu gospodarki światowej,
- ✓ oznaki słabnięcia koniunktury w polskiej gospodarce (m.in. osłabienie wyników finansowych sektora przedsiębiorstw),
- ✓ głęboka bessy na rynkach akcji wpływająca negatywnie na dochody banków i możliwości finansowania podmiotów na rynku kapitałowym,
- ✓ gwałtowne i bardzo silne osłabienie złotego.

Banki:

- ✓ osłabienie funkcjonowania rynku międzybankowego - praktyczny zanik transakcji o dłuższych terminach na rynku międzybankowym w tym transakcji o charakterze zabezpieczającym,
- ✓ spadek udziału aktywów płynnych oraz narastające ujemne saldo w rozliczeniach banków z sektorem finansowym powodujące zwiększenie wrażliwości na sytuację na rynkach finansowych,
- ✓ wzrost kosztu pozyskania pieniądza na rynku,
- ✓ wzrost wartości należności „zagrożonych” i „pod obserwacją” oraz odpisów z tego tytułu,
- ✓ szybki wzrost zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych w walutach obcych,
- ✓ spadek depozytów sektora przedsiębiorstw,
- ✓ spadek współczynnika wypłacalności.

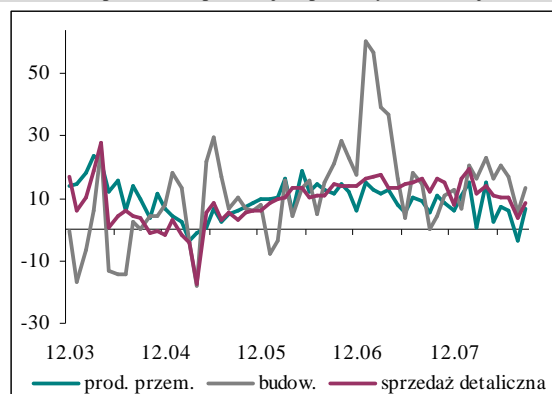
Wnioski:

- ✓ sytuacja sektora bankowego pozostaje relatywnie korzystna i stabilna,
ale należy zwrócić uwagę na:
  - ✓ konieczność weryfikacji zarządzania ryzykiem (zwłaszcza ryzykiem płynności) i jego dostosowania do aktualnych warunków rynkowych,
  - ✓ konieczność dostosowania poziomu aktywów płynnych do specyfiki działania poszczególnych banków przy uwzględnieniu sytuacji panującej na rynku finansowym (wyższej niepewności na rynku powinien odpowiadać wyższy poziom aktywów płynnych),
  - ✓ konieczność dalszych działań zmierzających do pozyskania stabilnych, długoterminowych źródeł finansowania działalności,
  - ✓ konieczność stałego monitorowania sytuacji podmiotów dominujących wobec polskich banków,
  - ✓ wzrost należności „zagrożonych” i „pod obserwacją” mogący wskazywać na nadmierne rozluźnienie polityki kredytowej przez niektóre banki - konieczna weryfikacja procedur kredytowych,
  - ✓ osłabienie wyników finansowych przedsiębiorstw wskazuje na konieczność rewizji strategii biznesowych w obszarze bankowości korporacyjnej i detalicznej (pogorszenie wyników finansowych przedsiębiorstw może przełożyć się z opóźnieniem na sytuację dochodową gospodarstw domowych) i zachowanie ostrożności przy udzielaniu kredytów (wzrost ryzyka kredytowego i ryzyka płynności),
  - ✓ konieczność dalszego wzmocnienia kapitałów.

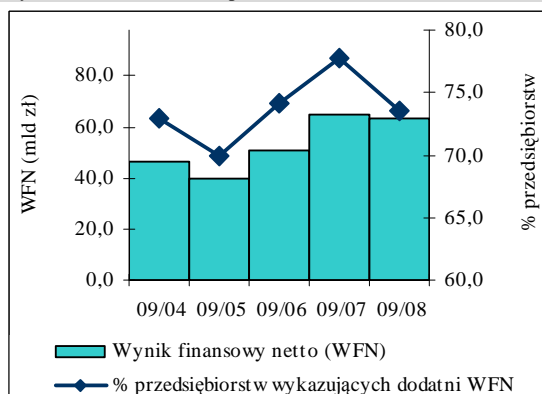
1. Uwarunkowania zewnętrzne

W okresie styczeń-wrzesień br. utrzymało się relatywnie wysokie tempo wzrostu polskiej gospodarki, przy czym tempo wzrostu obserwowane w III kwartale było nieco niższe niż w poprzednich kwartałach (według wstępnych szacunków GUS tempo wzrostu PKB w okresie I-IX wyniosło 5,5%, a w samym III kwartale 4,8%).

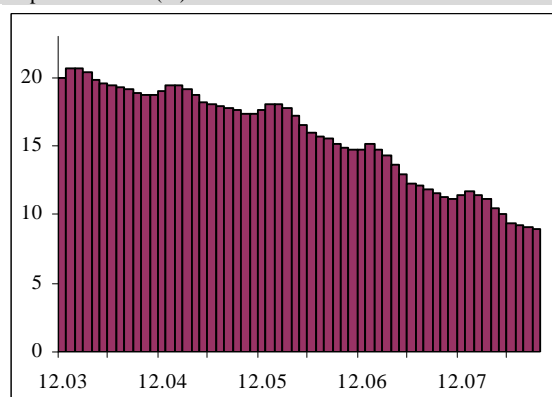
Wykres 1.1
Roczne tempo wzrostu produkcji i sprzedaży detalicznej (%)

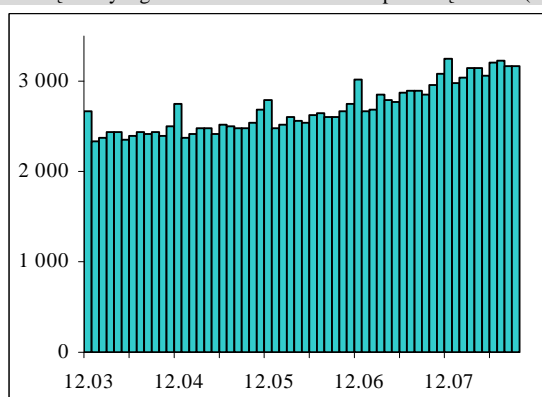
Wykres 1.2
Wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw (mld zł; %)

Wykres 1.3
Stopa bezrobocia (%)

Wykres 1.4
Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw (zł)

Źródło: GUS

Sytuacja gospodarcza kształtowała się dość korzystnie, ale pojawiły się sygnały świadczące o prawdopodobnym osłabieniu koniunktury w nadchodzących okresach (m.in. osłabienie tempa wzrostu produkcji przemysłowej i osłabienie wyników finansowych sektora przedsiębiorstw):

- produkcja sprzedana przemysłu wzrosła o 6,8% (w III kwartale tylko o 3,4%), budowlano-montażowa o 15,5%, a sprzedaż detaliczna o 11,4% w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego;
- wzrost obrotów wymiany handlowej z zagranicą (eksport w cenach bieżących był o 6,2%, import o 8,2% wyższy, a ujemne saldo wymiany wyniosło 59,0 mld zł wobec 49,3 mld zł w 2007 r.);
- wynik finansowy netto sektora przedsiębiorstw wyniósł 63,7 mld zł i był o 1,3% niższy niż w analogicznym okresie 2007 r. (po I kwartale był wyższy o 7,4%, a po dwóch o 3,6%).¹ Zmniejszył się też odsetek przedsiębiorstw (z 77,8% do 73,5%) wykazujących zysk netto (ujemny wynik finansowy przedsiębiorstw wykazujących straty zwiększył się z 7,0 mld zł do 11,0 mld zł). Pogorszeniu uległy podstawowe wskaźniki sytuacji ekonomiczno-finansowej (wskaźnik poziomu kosztów, wskaźniki rentowności sprzedaży i obrotu oraz wskaźniki płynności);
- sytuacja na rynku pracy uległa dalszej poprawie. Na koniec września w rejestrze bezrobotnych pozostawało 1 377 tys. osób, a stopa bezrobocia obniżyła się do 8,9% (z 11,4% na koniec 2007 r.). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie I-IX br. wyniosło 3 131 zł i było o 11,3% wyższe niż w analogicznym okresie 2007 r. (realnie o 6,8%);

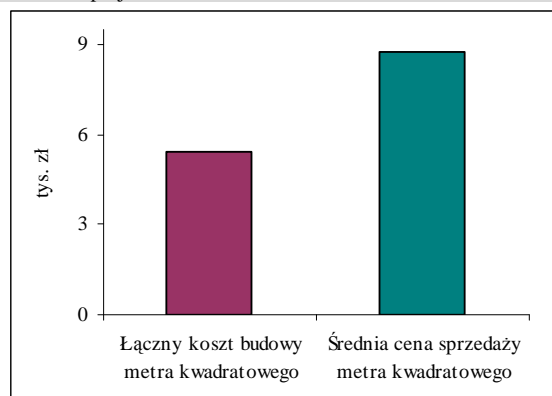
¹ Największą poprawę wyniku finansowego netto odnotowano w budownictwie (o 57,6%). Pogorszenie wyniku wystąpiło w przetwórstwie przemysłowym (o 10,6%), transporcie, gospodarce magazynowej i łącznie (o 9,5%) oraz w obsłudze nieruchomości i firm (o 0,7%).

- inflacja mierzona wskaźnikiem CPI wzrosła z 4,0% w grudniu 2007 r. do 4,5% we wrześniu br., a PPI obniżyła się z 2,3% do 2,1%. Trzeba jednak zaznaczyć, że w rezultacie gwałtownego pogorszenia sytuacji na globalnych rynkach finansowym i coraz wyraźniejszych oznak słabnięcia gospodarki światowej w nadchodzących okresach procesy inflacyjne powinny ulec osłabieniu;
- utrzymywała się korzystna sytuacja budżetu państwa (deficyt wyniósł 4,2 mld zł, tj. 15,5% deficytu zaplanowanego na cały rok).

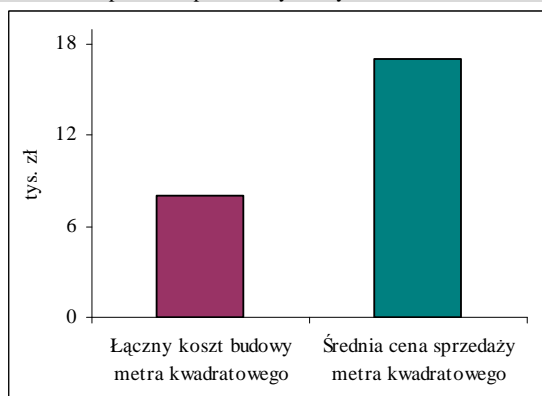
Na rynku nieruchomości nastąpiła stabilizacja cen, która stopniowo przekształca się w ich spadek². Należy przy tym dodać, że przeciętne ceny mieszkań na rynku wtórnym prezentowane w wielu raportach nie w pełni oddają faktyczny obraz rynku – ceny są zawyżone ze względu na trudne do uniknięcia błędy metodologiczne popełniane przy tworzeniu raportów³, jak też istotne odchylenia „w dół” pomiędzy ceną ofertową a transakcyjną.

Spadek cen należy uznać za zjawisko korzystne. Z punktu widzenia konsumentów oznacza to niższe koszty zakupu. Z punktu widzenia banków oznacza, że dysponując tą samą bazą środków będą mogły udzielić kredytów większej liczbie klientów, a ryzyko związane z ich udzieleniem będzie niższe (aczkolwiek należy mieć na uwadze, że może to wpłynąć negatywnie na wartość zabezpieczeń części kredytów udzielonych w latach 2007-2008). W końcu, jest to korzystne z punktu widzenia rozwoju całej polskiej gospodarki, gdyż niższe wydatki gospodarstw domowych związane z obsługą kredytów mieszkaniowych spowodują wzrost środków przeznaczonych na konsumpcję innych dóbr, inwestycje lub oszczędności.

Wykres 1.5
Polnord – projekt w Wilanowie

Wykres 1.6
Dom Development – apartamenty „Grzybowska”

Źródło: Rzeczpospolita, Parkiet⁴

Trzeba jednoznacznie stwierdzić, że podstawowym problemem rynku nieruchomości nie jest ograniczony dostęp do kredytów mieszkaniowych i kredytów inwestycyjnych (przywoływany przez wielu deweloperów i pośredników nieruchomości), ale kwestia cen nieruchomości.

Kwestia pojawienia się ograniczeń kredytowych, jest pochodną wydarzeń ostatnich tygodni na globalnych rynkach finansowych, podczas gdy wyraźne wstrzymanie popytu na rynku pierwotnym obserwowane jest w okresie ostatnich kilku-, kilkunastu miesięcy. Świadczy to o tym, że wielu potencjalnych klientów przestało akceptować poziom cen dyktowanych przez deweloperów (wycena wielu projektów ma niewiele wspólnego z rzetelnym rachunkiem ekonomicznym) jak też przekracza możliwości finansowe większości Polaków. Z drugiej strony, utrzymujący się wysoki wzrost wartości kredytów udzielonych gospodarstwom domowym (zob. dalej)

² Zob. „Rynek mieszkaniowy w Polsce – Jesień 2008” REAS, „Rynek Mieszkaniowy 10/2008” – redNet Consulting, „Raport z rynku nieruchomości - październik 2008” Oferty.net i Open Finance.

³ Wynika to z faktu, że średnie ceny prezentowane w tych raportach bazują na wszystkich ofertach zgłoszonych do publikacji. Jednak mając na uwadze, że jedno mieszkanie często pojawia się wielokrotnie i to z różnymi cenami (niejednokrotnie różniącymi się o kilkanaście a nawet kilkadziesiąt procent), w obliczeniach średniej ceny powinno się uwzględnić tylko jedną ofertę dotyczącą danej nieruchomości i to ofertę o najniższej cenie sprzedaży (potencjalny nabywca wybierze najtańszą ofertę dotyczącą danej nieruchomości). Należy jednak mieć na uwadze, że ze względu na bardzo dużą liczbę powtarzanych ogłoszeń opracowanie w pełni rzetelnych danych jest trudne.

⁴ „Czy mieszkania jeszcze przynoszą Polnordowi największe zwroty? Tak, największą rentowność mamy na mieszkaniach w warszawskim Wilanowie. Jeśli chodzi o koszty, nie przekraczamy teraz 4,3 tys. zł za mkw. Doliczając cenę gruntu, to jest 5,4 tys. zł. A sprzedajemy je po 8,5 – 9 tys. zł. Mieszkania sprzedają się wolnej, ale się sprzedają.” (zob. Rzeczpospolita 25.09.2008). Trzeba dodać, że cena niektórych mieszkań oferowanych przez Polnord w tej lokalizacji dochodzi do 12 tys zł za m kw.

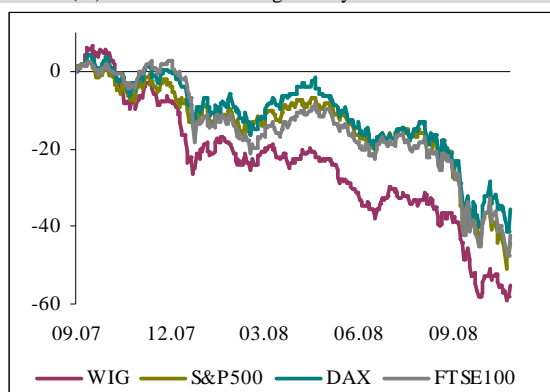
„Średnią cenę oferowanych lokali deweloper oszacował na 17 tys. zł za mkw... Łączny koszt zakupu gruntu oraz budowy przypadający na 1 mkw. planowanej powierzchni użytkowej wyniesie zatem ok. 8 tys. zł. Średni jednostkowy zysk brutto z metra kwadratowego sprzedawanych mieszkań można szacować na ok. 9 tys. zł” (zob. Parkiet 21.02.2008).

zdaje się świadczyć o tym, że znaczna część popytu przenosi się na racjonalnie wycenione oferty z rynku wtórnego (aczkolwiek wiele ofert z rynku wtórnego również odzwierciedla „życzeniowy sposób myślenia” właścicieli nieruchomości) lub też gospodarstwa domowe decydują się na samodzielną budowę domów.

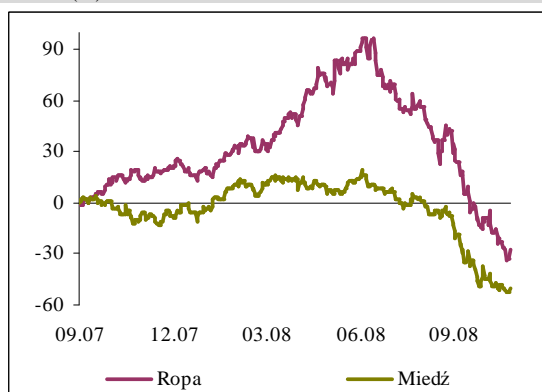
W związku z powyższym, najprostszą i najlepszą (z punktu widzenia interesu całej gospodarki oraz poprawy płynności spółek deweloperskich) metodą pobudzenia popytu na rynku pierwotnym jest zasadnicza redukcja marż deweloperskich, prowadząca do istotnego spadku cen nieruchomości. Trzeba jasno stwierdzić, że w większości przypadków obserwowany w ostatnich kilku-, kilkunastu latach bardzo silny wzrost cen nieruchomości w Polsce i na świecie miał charakter „bańki spekulacyjnej”.

Pomimo relatywnie korzystnej sytuacji makroekonomicznej nastąpił istotny wzrost ryzyka działalności sektora bankowego. Podstawowym źródłem ryzyka tak dla sektora bankowego, jak też całej polskiej gospodarki jest gwałtowne pogorszenie sytuacji amerykańskiego sektora finansowego i przeniesienie się zjawisk kryzysowych na poziom europejski skutkujące coraz wyraźniejszym osłabieniem gospodarki światowej.

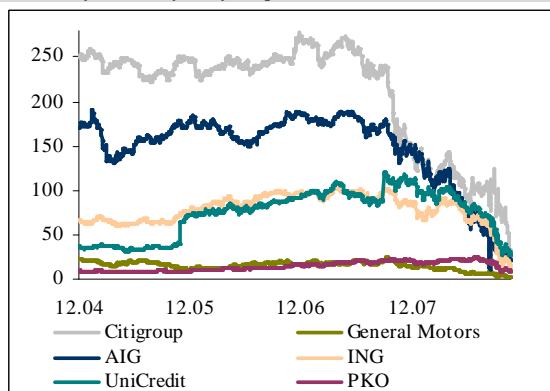
Wykres 1.7
Zmiana (%) wartości indeksów giełdowych od końca września 2007

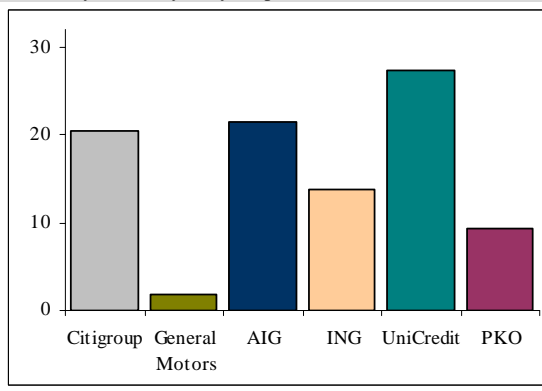
Wykres 1.8
Zmiana (%) cen surowców od końca września 2007

Wykres 1.9
Wartość rynkowa wybranych spółek (mld USD)

Wykres 1.10
Wartość rynkowa wybranych spółek (mld USD) – 21.11.2008

Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

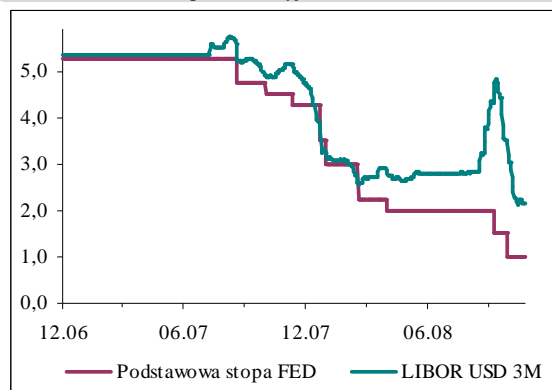
Skala kryzysu jest tak duża, że doprowadziła do upadku, przejęcia, faktycznej nacjonalizacji lub znacznego osłabienia sytuacji finansowej wielu renomowanych instytucji finansowych. W konsekwencji nastąpił kryzys zaufania pomiędzy instytucjami finansowymi prowadzący do bardzo silnych zaburzeń na rynku międzybankowym (objawiający się gwałtownym wzrostem stóp procentowych i skracaniem okresu zawierania transakcji) oraz niespotykanych od dziesięcioleci spadków na rynkach akcji i surowców. Jednym ze skutków kryzysu była też ogromna przecena wartości rynkowej spółek będących „ikonami” światowej lub regionalnej gospodarki – w szczycie ostatniego załamania wartość rynkowa wielu tych spółek była zaledwie 2-3 krotnie wyższa od wartości rynkowej PKO BP. Na skutek gwałtownego wzrostu awersji do ryzyka w skali globalnej, doszło też do gwałtownej wyprzedaży aktywów z tzw. „rynków wschodzących” i krajów rozwijających się, które w początkowej fazie kryzysu były postrzegane, jako stosunkowo bezpieczne miejsca do inwestycji.

Zasięg zjawisk kryzysowych wymusił niespotykaną wcześniej interwencję rządów i banków centralnych polegającą na wsparciu płynności systemu finansowego, zwiększeniu poziomu gwarancji depozytów bankowych

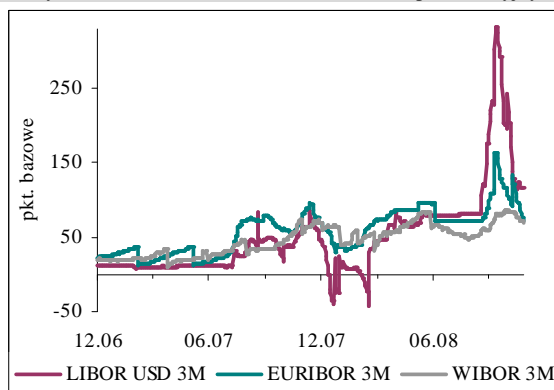

w celu zapobieżenia „panice bankowej” (lub czasowym gwarantowaniu wszystkich depozytów), wsparciu kapitałowemu podmiotów sektora finansowego (w tym faktycznej nacjonalizacji niektórych instytucji) oraz opracowaniu programów wsparcia dla poszczególnych gałęzi lub też całej gospodarki.

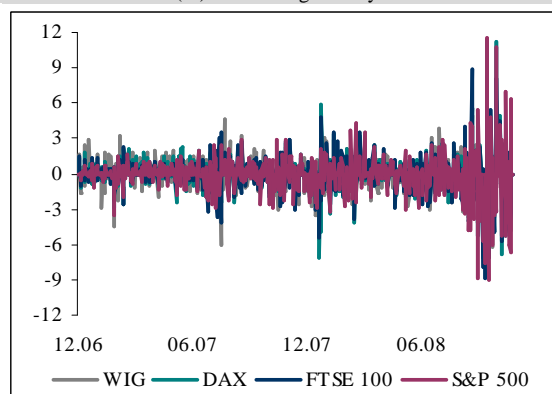
Wykres 1.11
LIBOR USD 3M i stopa referencyjna Fed

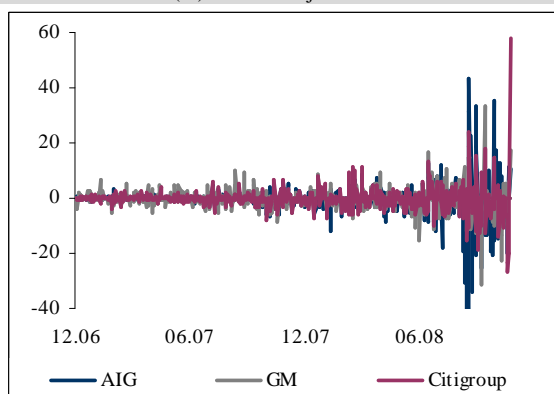
Wykres 1.12
Odchylenie LIBOR, EURIBOR i WIBOR od stóp referencyjnych

Wykres 1.13
Dzienna zmienność (%) indeksów giełdowych

Wykres 1.14
Dzienna zmienność (%) kursów akcji

Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

Pomimo ogromnej skali interwencji, sytuacja na globalnych rynkach finansowych jest wyjątkowo niestabilna, czego najlepszym dowodem jest bardzo duża zmienność, jak też utrzymywanie się stóp na rynku międzybankowym zdecydowanie powyżej poziomów wynikających ze stóp referencyjnych banków centralnych. W szczególności, dzienne zmiany indeksów największych giełd światowych sięgające kilku procent (nierzadko 5%-10%), które w czasach przed kryzysem byłyby uważane za zjawisko niezwykle stały się normą (zmiany wartości rynkowej poszczególnych spółek nierzadko wynoszą od kilkunastu do kilkudziesięciu procent). Niepokojące jest też bardzo silne uzależnienie decyzji inwestorów od sytuacji panującej na amerykańskich rynkach, co w wielu wypadkach nie znajduje racjonalnego uzasadnienia.

Wszystko to świadczy to o tym, że obecnie rynki finansowe kształtują się głównie pod wpływem emocji, a nie racjonalnej oceny sytuacji poszczególnych spółek, rynków, czy gospodarek.

Najważniejszą konsekwencją kryzysu jest gwałtowne pogorszenie się perspektyw wzrostu gospodarki światowej, m.in. na skutek tzw. „credit crunch”, czyli gwałtownej redukcji dostępu do kredytu i wzrostu kosztów kredytów. W chwili obecnej trudno jest jednoznacznie przesądzać, jak poważne są zagrożenia wynikające z tego tytułu (opinie są sprzeczne – od relatywnie łagodnego osłabienia tempa wzrostu gospodarki światowej po wejście w fazę głębokiej recesji), jednak bez wątpienia perspektywy rozwoju gospodarki światowej, a w konsekwencji rozwoju gospodarki polskiej uległy istotnemu pogorszeniu (zob. dalej).

Najważniejsze wydarzenia w 2008 r. w obszarze instytucji finansowych⁵

- nacjonalizacja Northern Rock (piąty co do wielkości bank hipoteczny w W. Brytanii)
- przejęcie Bear Stearns (piąty co do wielkości bank inwestycyjny w USA) przez JPMorgan Chase
- faktyczna nacjonalizacja Fannie Mae i Freddie Mac (największe podmioty na rynku kredytów hipotecznych)
- upadek Lehman Brothers (czwarty największy bank inwestycyjny w USA)
- faktyczna nacjonalizacja American International Group (AIG)
- upadek Washington Mutual (przejęcie kontroli przez FDIC i późniejsza sprzedaż JPMorgan Chase)
- przejęcie Wachovii (czwarty co do wielkości bank w USA) przez Citigroup
- prawdopodobne przejęcie Merrill Lynch (drugi co do wielkości bank inwestycyjny w USA) przez Bank of America
- przejęcie HBOS (piąty co do wielkości bank w W. Brytanii) przez Lloyds TSB Group
- nacjonalizacja Bradford&Bingley (Santander przejmie oddziały i wkłady oszczędnościowe)
- faktyczna nacjonalizacja Fortis przez kraje Beneluxu i zapowiedź sprzedaży jego poszczególnych części
- nacjonalizacja trzech największych banków w Islandii (Glitnir, Landsbanki, Kaupthing)
- faktyczna nacjonalizacja Kommunalkredit (ósmo co do wielkości bank w Austrii)
- faktyczna nacjonalizacja Parex (drugi co do wielkości bank na Łotwie)

Najważniejsze działania rządów i banków centralnych⁶

Zapowiadane i udzielone wsparcie rządowe:

- USA – Plan Paulsona zakładający przekazanie 700 mld USD na wykupienie złych długów oraz przyznający szereg ulg podatkowych dla przedsiębiorstw. Departament Skarbu ogłosił że wyasygnuje 250 mld USD na wsparcie banków poprzez nabycie ich akcji (z tego po 25 mld USD dla 4 największych banków). Zapowiedziano też uruchomienie programu wsparcia kredytów hipotecznych i konsumenckich na kwotę 800 mld USD. Ponadto opracowano specjalny program dla ratowania Citigroup (obok otrzymanych wcześniej 25 mld USD, kapitały zostaną zwiększone o dodatkowe 40 mld USD, m.in. na skutek objęcia gwarancjami 306 mld USD aktywów).
- Japonia – przygotowywany pakiet stymulujący gospodarkę (pierwsza transza – 17,9 mld USD);
- Niemcy – ustawa o stabilizacji rynku finansowego zakładająca udzielenie poręczeń kredytowych dla banków na sumę 400 mld EUR. Dodatkowo 70–80 mld EUR przeznaczona zostanie na bezpośrednie wsparcie banków i instytucji ubezpieczeniowych (m.in. Commerzbank otrzymał 8,2 mld EUR);
- Chiny – 586 mld USD na wsparcie gospodarki;
- W. Brytania – 200 mld GBP na wsparcie płynności systemu bankowego, 250 mld GBP na udzielenie gwarancji i 50 mld GBP na dokapitalizowanie i objęcie udziałów w ośmiu największych bankach;
- Francja – 320 mld EUR na gwarancje dla pożyczek międzybankowych i 40 mld EUR na dokapitalizowanie banków;
- Rosja – zapowiedź udzielenia wsparcia gospodarce w wysokości 230 mld USD;
- Inne kraje – Austria (gotowość rządu do wsparcia banków kwotą 85 mld EUR i 15 mld EUR na ich dokapitalizowanie); Grecja (28 mld EUR na pomoc finansową dla systemu bankowego); Hiszpania (możliwość gwarancji do 100 mld EUR dla nowych długów banków); Holandia (zapowiedź wprowadzenia gwarancji na pożyczki międzybankowe o wartości 200 mld EUR, ING otrzymał 10 mld EUR wsparcia), Portugalia (4 mld EUR na dokapitalizowanie oraz plan nacjonalizacji jednego z banków); Szwajcaria (60 mld USD na wykup nie płynnych papierów wartościowych, UBS otrzymała wsparcie finansowe w kwocie 6 mld CHF); Włochy (zapowiedź pomocy w wysokości 40 mld EUR); Chiny, Japonia, Korea Południowa i dziesięć innych państw Azji Południowo-Wschodniej (plan utworzenia funduszu o wartości 80 mld USD)

Ponadto Komisja Europejska zaproponowała skoordynowany plan pobudzenia unijnej gospodarki o wartości 200 mld euro (1,5 proc. PKB UE), który w większości ma być finansowany przez kraje członkowskie.

Gwarancja depozytów:

- UE – postanowiono o podwyższeniu gwarancji depozytów bankowych na terenie całej UE do 50 tys. EUR, przy czym gwarancje te mają dotyczyć osób indywidualnych i obowiązywać co najmniej przez rok. Możliwe są indywidualne rozwiązania (np. w Irlandii gwarancje objęły całość wkładów w krajowych bankach przez najbliższe dwa lata; podobne rozwiązania zapowiedziały inne kraje np. Grecja)
- USA zwiększono (do końca 2009 r.) poziom gwarancji FDIC ze 100 tys. do 250 tys. USD

Cięcia stóp procentowych:

- USA – od 22.01 br. Fed dokonał sześciokrotnej redukcji stóp procentowych w łącznej skali 325 pkt. bazowych sprowadzając stopę referencyjną do 1,00%
- strefa euro - w październiku i listopadzie EBC obniża stopy o 100 pkt. bazowych do poziomu 3,25%,
- W. Brytania – w październiku i listopadzie BoE obniża stopy o 200 pkt. bazowych do poziomu 3,00%,
- Szwajcaria – w październiku i listopadzie NBS obniża stopy o 175 pkt. bazowych do poziomu 1,00%

⁵ Na podstawie doniesień agencyjnych i prasowych.

⁶ Na podstawie doniesień agencyjnych i prasowych. Należy jednak zaznaczyć, że ze względu na różne formy wsparcia i niepełne informacje porównanie poszczególnych planów jest niezmiernie trudne.

Działania antykryzysowe w Polsce

„Pakiet zaufania” NBP

W celu ustabilizowania i poprawy sytuacji na rynku finansowym NBP opracował tzw. „Pakiet zaufania”, który zmierza do umożliwienia bankom pozyskiwania środków złotych na okresy dłuższe niż jeden dzień, umożliwienia bankom pozyskiwania środków walutowych oraz do zwiększenia możliwości pozyskania płynności złotej poprzez rozszerzenie zabezpieczeń operacji z NBP.

Dla realizacji tych celów NBP przewidział prowadzenie zasilających operacji otwartego rynku w formie operacji repo o okresie zapadalności do 3 miesięcy, wprowadzenie operacji SWAP-ów walutowych, wprowadzenie depozytu walutowego jako zabezpieczenia kredytu refinansowego, wprowadzenie modyfikacji w systemie operacyjnym kredytu lombardowego, wprowadzenie większej częstotliwości operacji otwartego rynku tak, aby móc elastycznie reagować na zmiany płynności i stabilizować stopę POLONIA wokół stopy referencyjnej. Równocześnie NBP przypomniał bankom o możliwości przedterminowego wykupu bonów pieniężnych.

Działania legislacyjne Rządu RP⁷

Ministerstwo Finansów przygotowało pakiet ustaw, które wraz z „Pakiem zaufania” NBP powinny wzmocnić stabilność systemu finansowego. W skład pakietu wchodzi: ustawa o Komitecie Stabilności Finansowej, zmiana ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (podwyższenie gwarancji depozytów do 50 tys. EUR) oraz ustawa o instrumentach wsparcia dla instytucji finansowych. Według zapisów tej ostatniej Skarb Państwa będzie mógł udzielić wsparcia zagrożonym utratą płynności bankom, funduszom inwestycyjnym lub ubezpieczycielom mającym siedzibę w Polsce. Zgodnie z projektem Skarb Państwa będzie mógł m.in. udzielić gwarancji spłaty przez banki kredytu refinansowego, zaciągniętego w NBP (gwarancja będzie mogła być udzielana do 50 proc. pozostającej do spłaty kwoty kredytu) lub też udzielić gwarancji spłaty kredytu lub linii kredytowych przyznanych przez banki innym bankom. Ministerstwo Finansów przygotowuje również projekt ustawy o rekaptalizacji banków, która określi sposób ewentualnego przejmowania udziałów w upadających instytucjach.

Działania nadzoru bankowego

W odpowiedzi na eskalację zjawisk kryzysowych Pion Nadzoru Bankowego UKNF podjął szereg działań w stosunku do nadzorowanych jednostek w celu bieżącego monitorowania ich działalności, a zwłaszcza pozycji płynnościowej. Nadzór bankowy niezwłocznie reagował na docierające do PNB sygnały dotyczące problemów grup kapitałowych, które mogły przełożyć się na sytuację spółek zależnych działających w Polsce.

Działania nadzorcze skoncentrowały się w kilku obszarach: dodatkowych działaniach monitorujących, spotkaniach z zarządami banków, kontaktach z nadzorami macierzystymi, pracach regulacyjnych, udziale w pracach Komitetu Stabilności Finansowej. W ramach tych działań m.in.:

- zobowiązano banki do zweryfikowania polityki inwestycyjnej (w tym polityki kredytowej i badania zdolności kredytowej) i struktury źródeł finansowania
- zobowiązano banki do przeglądu planów awaryjnych pod kątem uwzględnienia możliwego braku płynności na rynku lokalnym lub ograniczenia wsparcia ze strony podmiotu macierzystego;
- zwrócono się do banków o ocenę bieżącej sytuacji na rynku międzybankowym oraz o informację na temat działań zmierzających do ograniczenia ryzyka płynności ze szczególnym uwzględnieniem finansowania walutowych i indeksowanych do walut obcych kredytów mieszkaniowych,
- zażądano informacji o zaangażowaniu wobec określonych podmiotów lub regionów (m.in. USA, Islandii, Rosji, Ukrainy);
- zażądano od wybranych banków istotnie ekspozycyjnych wobec zagranicznych podmiotów finansowych informacji odnośnie rodzaju instrumentów i terminów ich zapadalności oraz sposobie zabezpieczenia ryzyka związanego z tymi ekspozycjami;
- wprowadzono obowiązek codziennego raportowania nowych ekspozycji wobec podmiotów zagranicznych oraz ostrzeżono przed transakcjami mającymi znamiona nieuzasadnionego transferowania środków do podmiotów macierzystych;
- wprowadzono obowiązek tygodniowego raportowania płynności walutowej,
- przygotowano projekt zmiany Uchwały o dużych zaangażowaniach,
- podjęto indywidualne działania wobec wybranych banków.

Istotny element działań nadzorczych stanowią spotkania z zarządami banków. Wnioski z tych spotkań wskazują, że jak dotychczas wydarzenia na rynkach finansowych nie stanowią zagrożenia dla stabilności systemu bankowego. Niepokój wzbudza jednak spadek wzajemnego zaufania pomiędzy uczestnikami rynku finansowego, przejawiający się w ograniczeniu skali transakcji na rynku międzybankowym (wyrażanej w wartości oraz w długości terminów).

Mając na uwadze globalny charakter kryzysu nadzór bankowy pozostaje też w stałym kontakcie z nadzorami innych krajów, dzięki czemu możliwa jest m.in. ocena sytuacji podmiotów dominujących wobec instytucji działających w Polsce.

Komitet Stabilności Finansowej

Równie istotnym miejscem, w którym omawiane są bieżące problemy systemu finansowego i podejmowane są decyzje co do dalszych działań niezbędnych dla zapewnienia stabilności systemu finansowego jest Komitet Stabilności Finansowej składający się z Ministra Finansów, Prezesa NBP i Przewodniczącego KNF.

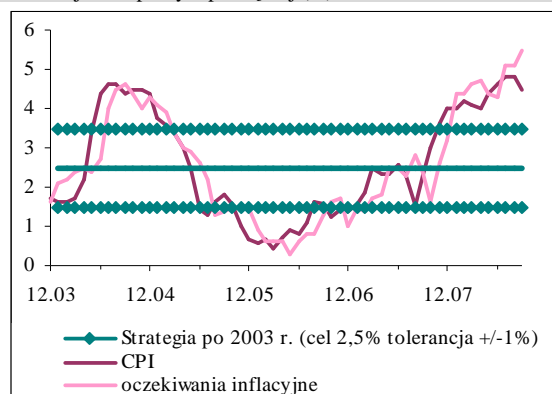
⁷ 30 listopada br. Rząd przedstawił „Plan stabilności i rozwoju”, zakładający możliwość zasilenia gospodarki kwotą 91,3 mld zł (zob. <http://www.kprm.gov.pl>).

Wydarzenia na globalnych rynkach finansowych w coraz większym stopniu przekładają się na działalność polskiego sektora bankowego oraz całej gospodarki i przejawiają się m.in.:

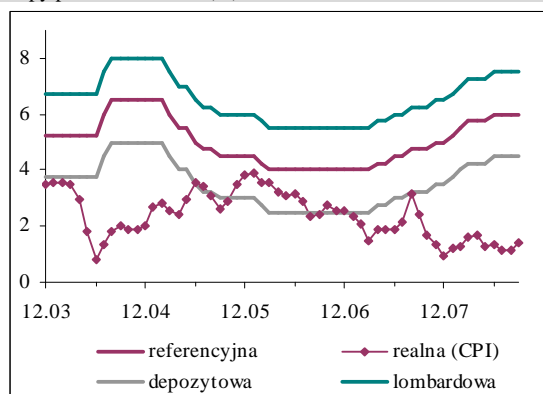
- we wzroście wzajemnej nieufności pomiędzy uczestnikami rynku międzybankowego prowadzącego do wzrostu kosztów finansowania oraz utrudnień w zarządzaniu bieżącą płynnością i zabezpieczeniu ryzyka (m.in. na skutek ograniczania limitów ekspozycji na poszczególne instytucje finansowe). W tym kontekście należy stwierdzić, że działania podejmowane przez MF, NBP i KNF mają ograniczony charakter i kluczową rolę w przywróceniu zaufania na rynku muszą odgrywać same banki i ich organizacje środowiskowe, w szczególności Związek Banków Polskich;
- w zaostrzeniu warunków kredytowania (w tym finansowania w walutach obcych);
- w pojawieniu się negatywnego sentymentu wśród inwestorów zagranicznych wobec polskiej gospodarki skutkującego wyprzedaniem części polskich aktywów. Negatywny sentyment wzmagany jest przez pojawienie się szeregu niekorzystnych komentarzy oraz raportów wobec „rynków wschodzących” (zwłaszcza wobec krajów Regionu Europy Środkowo-Wschodniej);
- w pojawieniu się negatywnych nastrojów wśród gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, co może prowadzić do ograniczenia konsumpcji i inwestycji (po części jest to konsekwencja nie zawsze odpowiedzialnego relacjonowania wydarzeń przez środki masowego przekazu, które niejednokrotnie mają charakter/ton „sensacyjny”, a nie wyważonej, rzetelnej informacji).

W związku z tym niezbędne jest podjęcie działań stabilizujących sytuację na rynku finansowym, które w szczególności powinny polegać na odbudowaniu wzajemnego zaufania pomiędzy jego uczestnikami. W tym kontekście istotną pozytywną rolę mogą odegrać media, które w sposób stonowany i rzetelny powinny przedstawiać obecną sytuację oraz podkreślać zasadnicze różnice pomiędzy sytuacją polskiego systemu finansowego, a sytuacją systemów krajów dotkniętych kryzysem (m.in. brak papierów dłużnych opartych o „kredyty subprime” – zob. dalej).

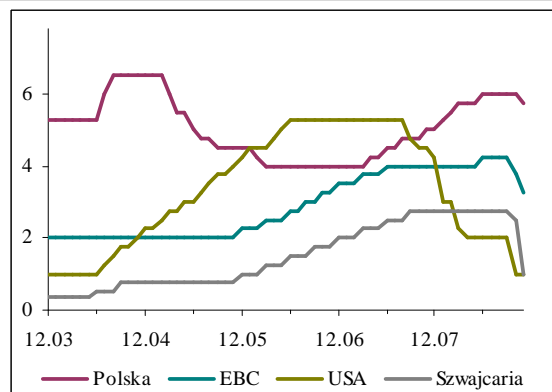
Wykres 1.15
Realizacja celu polityki pieniężnej (%)

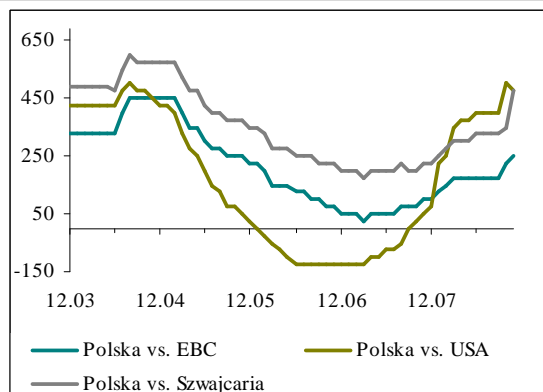
Wykres 1.16
Stopy procentowe NBP (%)

Wykres 1.17
Podstawowe stopy procentowe banków centralnych (%)

Wykres 1.18
Dysparytet stóp procentowych banków centralnych (pkt. bazowe)

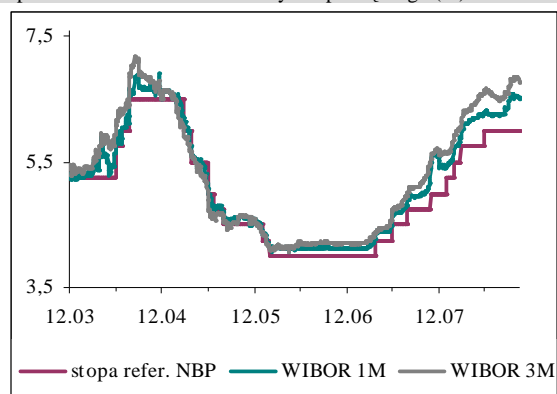
Źródło: GUS, NBP, FED, EBC, SNB, obliczenia własne

Biorąc pod uwagę przyspieszenie procesów inflacyjnych, przekroczenie przez wskaźnik CPI górnego pasma dopuszczalnych wahań od celu inflacyjnego (2,5% +/-1) oraz wzrost oczekiwań inflacyjnych, RPP zdecydowała

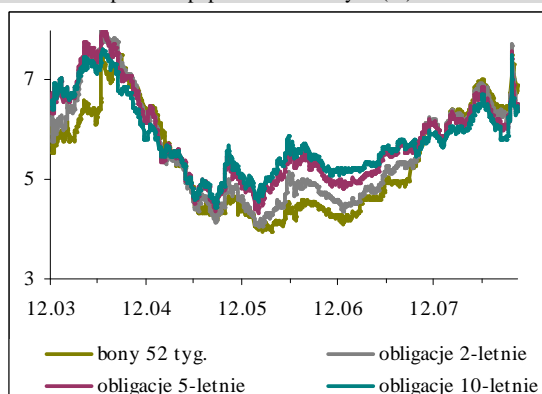
się w I półroczu br. na czterokrotną podwyżkę stóp procentowych NBP w łącznej skali 100 pkt. bazowych (w ostatniej fazie zacieśniania polityki pieniężnej stopy procentowe wzrosły o 200 pkt. bazowych). W konsekwencji na koniec czerwca br. stopa referencyjna wynosiła 6,00% (lombardowa 7,50%, depozytowa 4,50%, a redyskontowa 6,25%). W kolejnych miesiącach Rada powstrzymała się od dalszego zacieśniania polityki pieniężnej.

W listopadzie RPP biorąc pod uwagę sygnały słabnięcia koniunktury gospodarczej, prawdopodobne zmniejszenie presji inflacyjnej oraz duże redukcje stóp procentowych dokonane przez inne banki centralne, dokonała obniżenia stóp procentowych o 25 pkt. bazowych. W konsekwencji stopa referencyjna została obniżona do 5,75% (lombardowa 7,25%, depozytowa 4,25%, a redyskontowa 6,00%). Można oczekiwać, że listopadowa obniżka stóp procentowych najprawdopodobniej oznacza rozpoczęcie fazy poluzowania polityki pieniężnej.

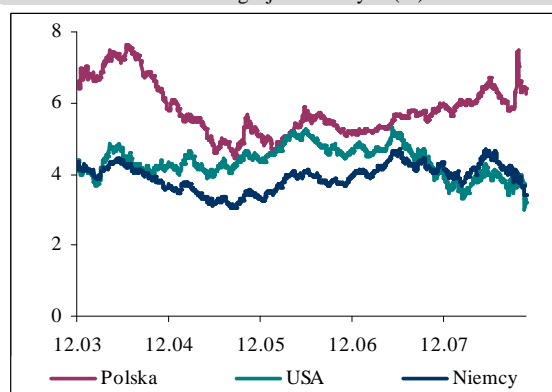
Wykres 1.19
Oprocentowanie instrumentów rynku pieniężnego (%)

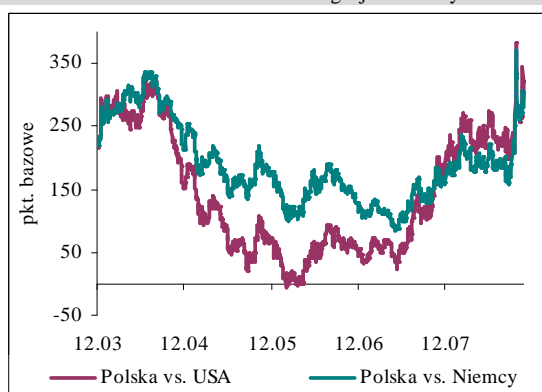
Wykres 1.20
Rentowność polskich papierów skarbowych (%)

Wykres 1.21
Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych (%)

Wykres 1.22
Różnica w rentowności 10-letnich obligacji skarbowych

Źródło: GUS, NBP, Bloomberg, obliczenia własne

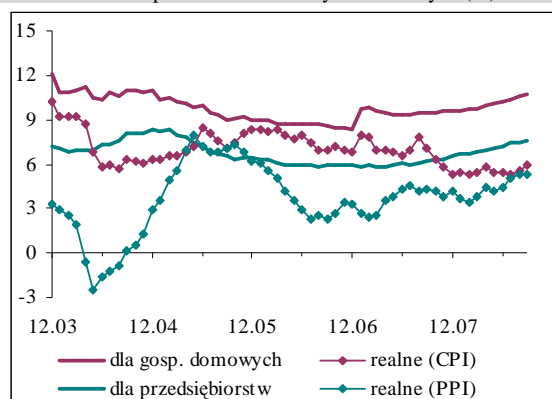
W następstwie podwyżek stóp procentowych, jak też oczekiwań na dalsze zacieśnienie polityki pieniężnej w okresie styczeń-wrzesień br. nastąpił wzrost stawek rynku pieniężnego. Średnia miesięczna stawka WIBOR 3M wzrosła z 5,7% w grudniu 2007 r. do 6,6% we wrześniu br. Pomimo bardzo silnych zaburzeń obserwowanych na globalnym rynku międzybankowym, skutkujących gwałtownym wzrostem stóp procentowych i skracaniem okresu zawierania transakcji, sytuacja w Polsce była nieco spokojniejsza o czym świadczą m.in. mniejsze (niż na innych rynkach) odchylenia stawek WIBOR od stopy referencyjnej NBP.

Przez większość br. sytuacja na rynku papierów dłużnych była relatywnie stabilna. Obserwowany wzrost rentowności papierów skarbowych w większym stopniu wynikał z procesu zacieśniania polityki pieniężnej przez RPP niż był pochodną sytuacji na światowych rynkach finansowych. Można przy tym wyróżnić dwa okresy: styczeń-czerwiec, kiedy następował stopniowy wzrost rentowności (średnia rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych na rynku wtórnym wzrosła z 6,1% w grudniu 2007 r. do 6,9% w czerwcu br., obligacji 5-letnich z 6,1% do 6,7%, a 10-letnich z 5,9% do 6,4%) oraz lipiec-wrzesień, charakteryzujący się jej spadkiem (we wrześniu br. średnia rentowność obligacji skarbowych była na poziomie zbliżonym do grudnia ub.r. i tylko rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych była nieznacznie wyższa i wynosiła 6,4%).

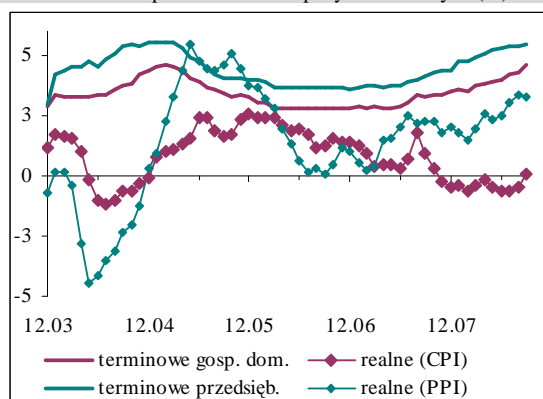
Do silnych zaburzeń na rynku papierów dłużnych doszło dopiero w październiku kiedy na skutek pogorszenia nastrojów na globalnym rynku finansowym i gwałtownego wzrostu awersji do ryzyka nastąpiła z jednej strony wyprzedaż części polskich papierów dłużnych przez inwestorów zagranicznych, a z drugiej strony spadła płynność obrotu. W konsekwencji nastąpił gwałtowny wzrost rentowności (sięgający 100-150 pkt. bazowych). W listopadzie nastąpiło pewne uspokojenie nastrojów powodujące stopniowy spadek rentowności.

Konsekwencją zacieśnienia stóp procentowych i zaburzeń na globalnych rynkach finansowych był też wzrost różnicy pomiędzy rentownością polskich papierów skarbowych i papierów krajów wysoko rozwiniętych.

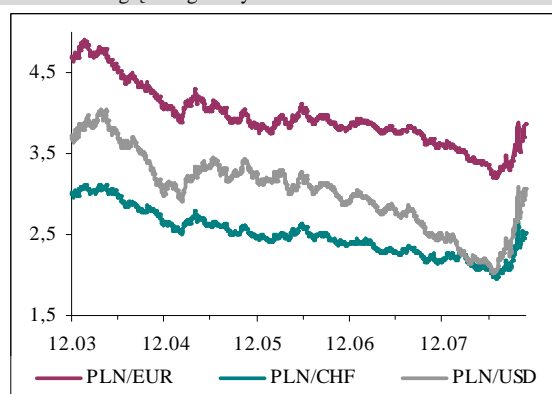
Wykres 1.23
Średnie ważone oprocentowanie kredytów złotych (%)

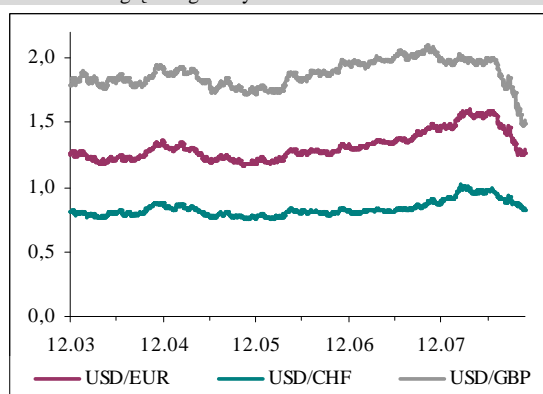
Wykres 1.24
Średnie ważone oprocentowanie depozytów złotych (%)

Wykres 1.25
Kurs PLN względem głównych walut

Wykres 1.26
Kurs USD względem głównych walut

Źródło: GUS, NBP, Bloomberg, obliczenia własne

W reakcji na podwyżki stóp procentowych NBP i zmiany stóp procentowych na rynku finansowym, banki dokonały zmian oprocentowania depozytów i kredytów. Średnie ważone oprocentowanie terminowych depozytów złotych wzrosło z 3,78% w grudniu 2007 r. do 4,86% we wrześniu 2008 r. (gospodarstw domowych z 3,47% do 4,59%, a przedsiębiorstw z 4,34% do 5,47%), a kredytów złotych ogółem z 8,25% do 9,45% (gospodarstw domowych z 9,54% do 10,71%⁸, a przedsiębiorstw z 6,51% do 7,56%). Oznacza to, że w przeciwieństwie do ubiegłego roku, zmiany dokonane przez banki były mniej korzystne z punktu widzenia klientów (rozpiętość w oprocentowaniu kredytów i depozytów terminowych wzrosła z 447 punktów bazowych w grudniu ub. r. do 461 punktów bazowych we wrześniu br.).

Do połowy roku miała miejsce aprecjacja złotego, w rezultacie której złoty osiągnął najwyższe poziomy w ostatnich latach w stosunku do głównych walut. Na koniec czerwca br. 1 EUR wart był 3,3542 złotych (3,5820 na koniec 2007 r.), 1 USD kosztował 2,1194 złotego (2,4350), a 1 CHF 2,0907 (2,1614). Umocnienie złotego sprzyjało ograniczeniu presji inflacyjnej, poprawie sytuacji importerów oraz kredytobiorców posiadających kredyty walutowe, ale jednocześnie powodowało pogorszenie sytuacji eksporterów i ich kooperantów.

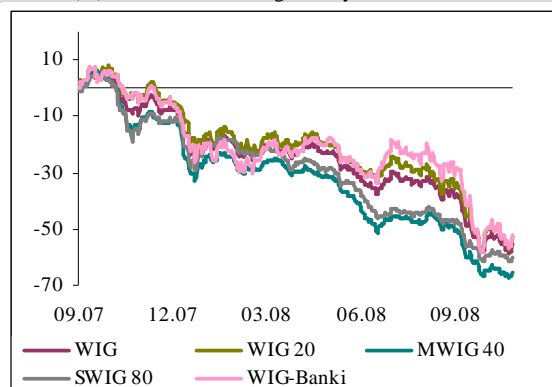
Na przełomie lipca i sierpnia nastąpiło odwrócenie trendu na rynku złotego (przynajmniej średnioterminowe), przy czym warto zauważyć, że w poprzednich raportach UKNF ostrzegał przed możliwością realizacji takiego

⁸ W przypadku kredytów mieszkaniowych oprocentowanie wzrosło z 6,15% do 7,47%, a kredytów konsumpcyjnych z 13,49% do 14,24%.

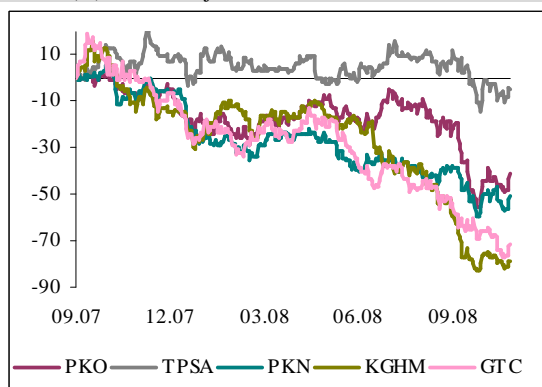
scenariusza. Pod wpływem gwałtownego pogorszenia nastrojów na globalnych rynkach finansowych i wynikającego stąd wzrostu awersji do ryzyka w październiku i listopadzie doszło do bardzo silnego osłabienia złotego w rezultacie czego główne waluty obce osiągnęły poziomy notowane w 2006 r. - USD przekroczył poziom 3 zł, EUR zbliżył się do 4 zł, a CHF przejściowo przekroczył 2,6 zł, co oznaczało ich wzrost w stosunku do złotego w granicach 20%-50%. Istotną rolę w osłabieniu złotego odegrało wyraźne pogorszenie sytuacji gospodarki węgierskiej, ukraińskiej i krajów nadbałtyckich, co spowodowało wyprzedzą większość walut regionu, w tym złotego. Jak już wcześniej wspomniano, negatywny sentyment do złotego został wzmocniony niekorzystnymi raportami niektórych znanych instytucji finansowych (można przy tym stawiać pytanie, co do jakości i rzetelności tych raportów).

Pomimo wielu negatywnych konsekwencji osłabienia złotego (m.in. zwiększenia kosztów obsługi zadłużenia zagranicznego i kredytów denominowanych w walutach obcych), należy wskazać aspekty pozytywne. Po pierwsze, pod wpływem obserwowanych zaburzeń wzrosła świadomość ryzyka walutowego, o którym wielu uczestników rynku finansowego zdało się zapomnieć w związku z wieloletnią aprecjacją złotego. Po drugie, gwałtowne i silne osłabienie złotego dostarcza argumentów za szybkim przystąpieniem Polski do strefy euro. W końcu istotnym aspektem pozytywnym jest poprawa pozycji konkurencyjnej polskich eksporterów, co w obliczu prawdopodobnego spowolnienia gospodarki będzie oddziaływało jako czynnik łagodzący.

Wykres 1.27
Zmiana (%) wartości indeksów giełdowych od końca września 2007

Wykres 1.28
Zmiana (%) kursów akcji od końca września 2007

Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

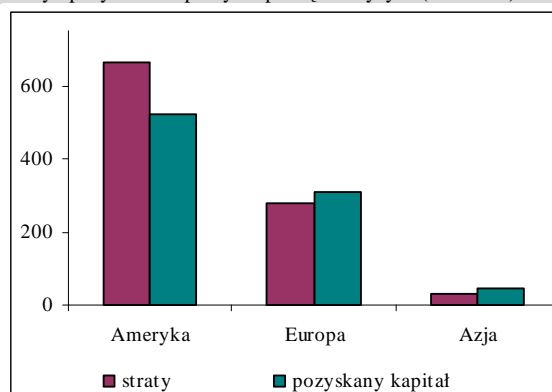
Na skutek ujawnienia kolejnych strat przez wielkie instytucje finansowe oraz obaw o wystąpienie recesji lub stagflacji w USA, na przełomie 2007 i 2008 r. doszło do ostatecznego załamania hossy na światowych rynkach akcji i głębokiej przeceny. Do kolejnej fali wyprzedzą akcji doszło latem. Jednak najsilniejsza fala przeceny nastąpiła w okresie wrzesień-listopad br. kiedy pod wpływem gwałtownego pogorszenia sytuacji spółek amerykańskiego i europejskiego sektora finansowego, zaburzeń płynności na rynku międzybankowym i obaw o wejście największych gospodarek w fazę recesji doszło do „panicznej” wyprzedzą akcji. W rezultacie podstawowe indeksy światowych giełd spadły do poziomów notowanych w latach 2003-2005 (S&P 500 osiągnął poziom najniższy od 1997 r.), a wiele spółek utraciło kilkadziesiąt procent swojej wartości (straty nierzadko przekraczały 80%, a nawet 90%). Warszawska giełda podążyła za światowymi rynkami. W szczytowym punkcie ostatniej fali wyprzedzą (20 listopada br.) wartość WIG była o 55,3% niższa niż na koniec 2007 r. (WIG20 o 55,2%, mWIG 40 o 63,0%, sWIG 80 o 56,6%, a WIG-Banki o 55,8%). Załamanie na rynku akcji zostało spotęgowane masowym umarzeniem jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych (największym w styczniu br., kiedy wycofano około 11 mld zł), w rezultacie czego z funduszy inwestycyjnych wycofano ponad 30 mld zł (na skutek umorzeń i spadku kursów akcji wartość aktywów zgromadzonych w funduszach krajowych spadła z 133,5 mld zł na koniec 2007 r. do 71,1 mld zł na koniec października br.).

Załamanie koniunktury na rynku akcji sprzyjało wzrostowi depozytów w sektorze bankowym, ale z drugiej strony wpłynęło negatywnie na dochody banków z tytułu prowizji i opłat za pośrednictwo w obrocie na rynku kapitałowym oraz za zarządzanie aktywami finansowymi⁹. Bessa ma również niekorzystny wpływ na inne obszary gospodarki, m.in. na skutek ograniczenia możliwości pozyskania finansowania w drodze emisji akcji, czy też możliwości ograniczania konsumpcji przez niektóre gospodarstwa domowe w związku ze spadkiem

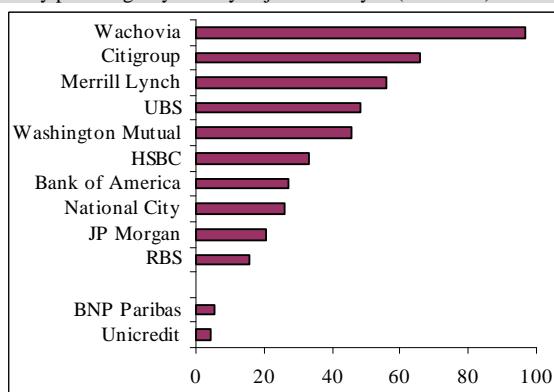
⁹ Ze względu na skalę strat poniesionych przez znaczną część gospodarstw domowych inwestujących za pośrednictwem funduszy inwestycyjnych, zachodzi obawa o ryzyko utraty reputacji przez banki, które prowadziły bardzo intensywną kampanię reklamową związaną ze sprzedażą jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych, zmierzającą do pozyskania jak największej liczby klientów.

wartości ich aktywów. Z drugiej strony należy stwierdzić, że bessy ma również aspekty pozytywne, m.in. w postaci urealnienia wyceny spółek (wiele spółek przeszło z fazy bardzo silnego przewartościowania do fazy silnego niedowartościowania), czy też wzrostu świadomości ryzyka związanego z operacjami na rynku kapitałowym.

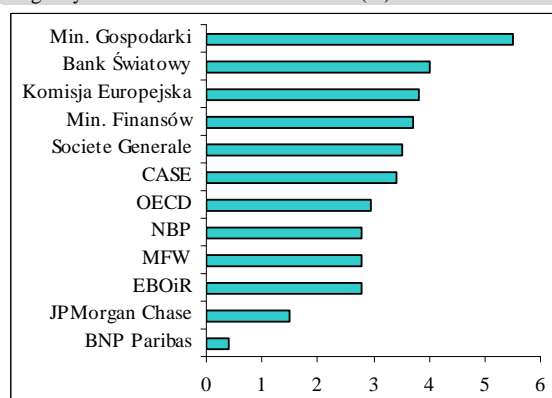
Wykres 1.29
Straty i pozyskane kapitały od początku kryzysu (mld USD)

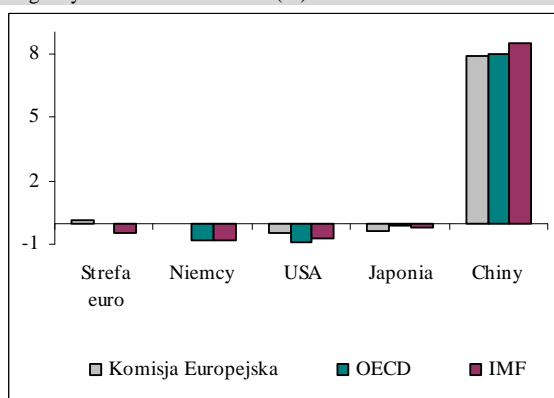
Wykres 1.30
Straty poszczególnych instytucji finansowych (mld USD)

Wykres 1.31
Prognozy wzrostu PKB w Polsce w 2009 (%)

Wykres 1.32
Prognozy wzrostu PKB w 2009 (%)

Źródło: Bloomberg, strony internetowe instytucji przedstawiających prognozy

Jak już wielokrotnie wspomniano, podstawowym źródłem ryzyka dla polskiego sektora bankowego i całej polskiej gospodarki są czynniki o charakterze zewnętrznym, wynikające z bardzo dużych strat niektórych instytucji finansowych działających w skali regionalnej lub globalnej, co wywołało bardzo silne zaburzenia w funkcjonowaniu rynków finansowych i spowodowało spadek zaufania pomiędzy jego uczestnikami. Ostatecznie doprowadziło to do przenoszenia się zjawisk kryzysowych poza sektor finansowy (m.in. na skutek ograniczeń w kredytowaniu) i pogorszyło perspektywy wzrostu gospodarki światowej w najbliższych okresach. Wyrazem tego jest m.in. weryfikowanie „w dół” prognoz tempa wzrostu gospodarczego dla poszczególnych krajów i regionów. Pomimo obserwowanej w ostatnich tygodniach eskalacji zjawisk kryzysowych, wydaje się, że dzięki podjętym działaniom przez rządy, banki centralne i instytucje nadzoru poszczególnych krajów oraz organizacje i instytucje międzynarodowe, istnieje szansa na opanowanie kryzysu i powrót gospodarki światowej do stabilnego wzrostu w perspektywie kilku najbliższych kwartałów.

Reasumując, niekorzystne zmiany na globalnych i lokalnych rynkach finansowych i przenoszenie się zjawisk kryzysowych do sfery realnej powodują stopniowe pogorszenie uwarunkowań zewnętrznych działalności polskiego sektora bankowego i całej polskiej gospodarki. Jeżeli zjawiska kryzysowe utrzymają się w dłuższym okresie to należy się liczyć z wyhamowaniem polskiej gospodarki i osłabieniem sytuacji polskiego sektora bankowego.

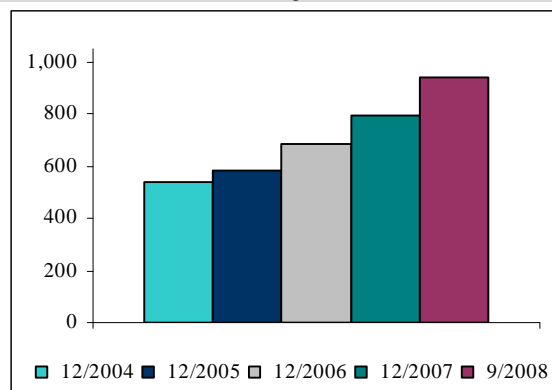

2. Główne kierunki rozwoju działalności sektora bankowego

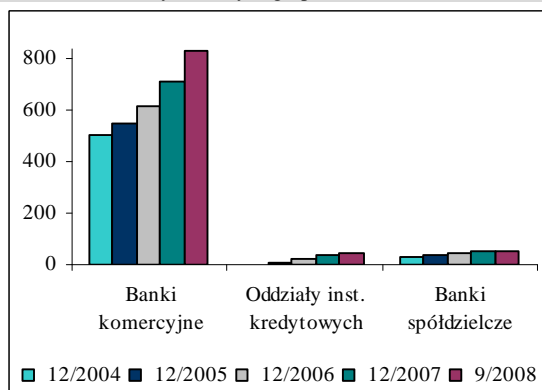
Relatywnie korzystna sytuacja makroekonomiczna oraz utrzymujący się optymizm przedsiębiorstw i gospodarstw domowych sprzyjały rozwojowi działalności banków. W konsekwencji w okresie styczeń-wrzesień 2008 r.:

- aktywa sektora bankowego wzrosły o 17,8% (z 795,4 mld zł do 937,0 mld zł);
- zatrudnienie wzrosło o 10,9 tys. osób (z 167,1 tys. do 178,0 tys.);
- sieć placówek zwiększyła się o 831 jednostki (z 13,5 tys. do 14,3 tys.).

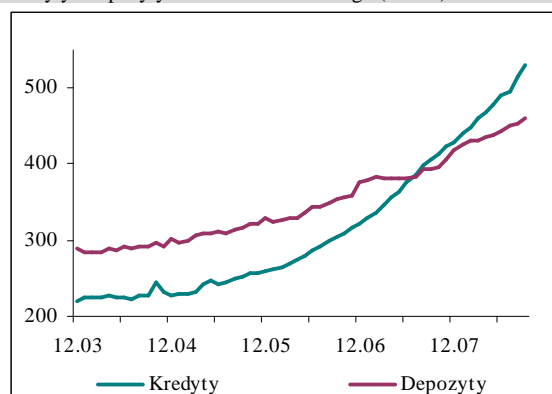
Wykres 2.1
Suma bilansowa sektora bankowego (mld zł)

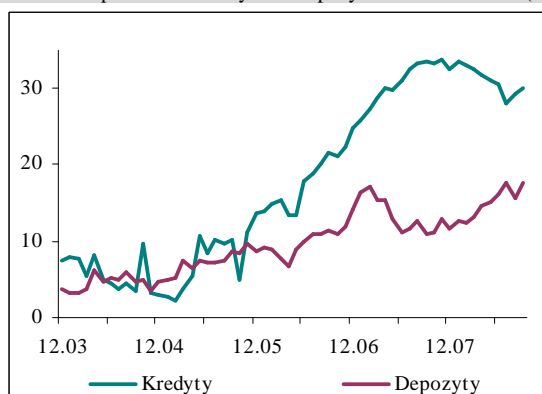
Wykres 2.2
Suma bilansowa wyróżnionych grup banków (mld zł)

Wykres 2.3
Kredyty i depozyty sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 2.4
Roczne tempo wzrostu kredytów i depozytów sek. niefinans. (%)

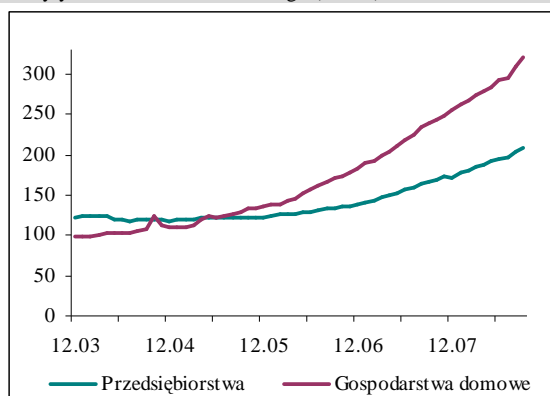

Szybkie tempo rozwoju działalności występowało we wszystkich grupach banków, przy czym najwyższe było w grupie oddziałów instytucji kredytowych, co wynikało z „efektu niskiej bazy” oraz agresywnej strategii rozwoju niektórych oddziałów zmierzających do szybkiego zdobycia rynku. W konsekwencji aktywa tej grupy wzrosły o 41,9%, a ich udział w aktywach sektora zwiększył się do 5,1% (z 4,3%). Aktywa banków komercyjnych wzrosły o 17,1%, a banków spółdzielczych o 11,6%.

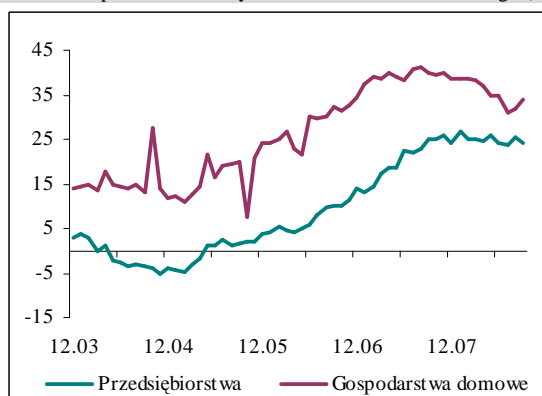
Działalność kredytowa

Czynnikiem decydującym o szybkim rozwoju banków był dynamiczny wzrost akcji kredytowej dla sektora niefinansowego. W okresie styczeń-wrzesień br. wartość kredytów dla tego sektora ogółem (wg wartości nominalnej) wzrosła o 23,9% (rok/rok o 30,1%) z 427,6 mld zł do 529,6 mld zł, co wynikało z wysokiego popytu na kredyt ze strony gospodarstw domowych i sektora przedsiębiorstw.

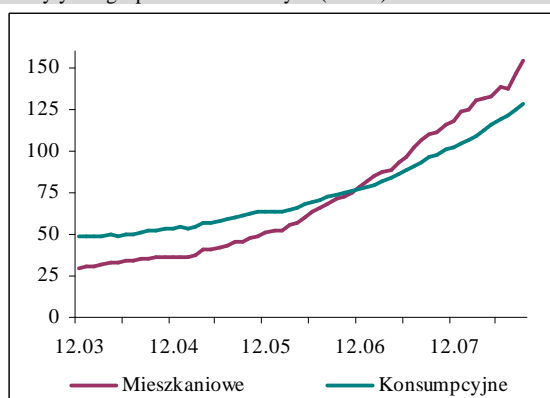
Wykres 2.5
Kredyty dla sektora niefinansowego (mld zł)

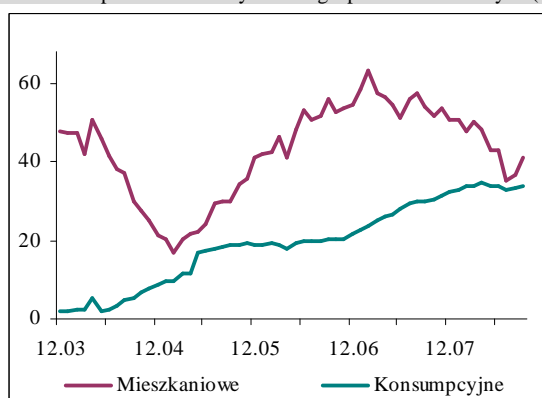
Wykres 2.6
Roczne tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego (%)

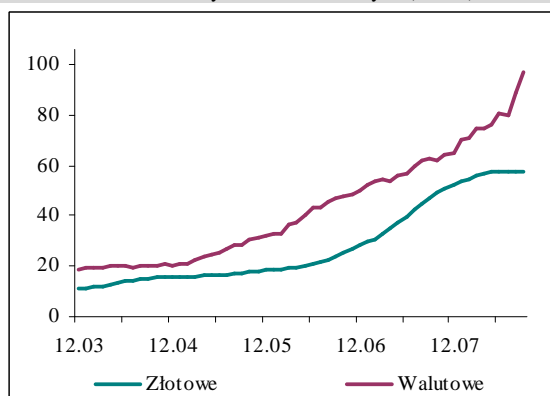
Wykres 2.7
Kredyty dla gospodarstw domowych (mld zł)

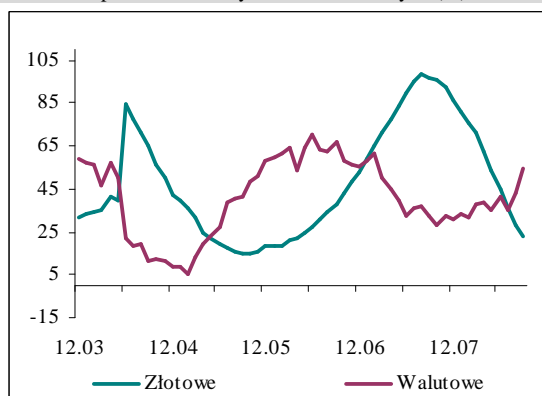
Wykres 2.8
Roczne tempo wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych (%)

Wykres 2.9
Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych (mld zł)

Wykres 2.10
Roczne tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (%)

Wartość kredytów dla gospodarstw domowych zwiększyła się o 25,8% (rok/rok o 34,0%) z 254,2 mld zł do 319,8 mld zł.

Kredyty mieszkaniowe wzrosły o 31,2% (rok/rok o 40,9%) z 117,7 mld zł do 154,4 mld zł, przy czym dynamika tych kredytów uległa osłabieniu. Jednak, biorąc pod uwagę wzrost wartości uruchomionych kredytów w pierwszych dziewięciu miesiącach br. (36,7 mld zł wobec 31,5 mld zł w analogicznym okresie 2007 r.), można stwierdzić, że nadal utrzymuje się wysoki popyt na te kredyty. W połączeniu z informacjami o pogłębiających się trudnościach w sprzedaży mieszkań na rynku pierwotnym, można wnioskować, że następuje przesunięcie popytu z rynku pierwotnego w kierunku rynku wtórnego, na którym ceny transakcyjne są niższe (jak już wspomniano na rynku wtórnym jest też wiele ofert, które odzwierciedlają „życzeniowy sposób myślenia” właścicieli nieruchomości). Potwierdza to zatem przypuszczenie, że w nadchodzących okresach (co najmniej kilku lub kilkunastu miesiącach) nie należy oczekiwać wzrostu cen nieruchomości lecz ich stabilizacji lub spadku.

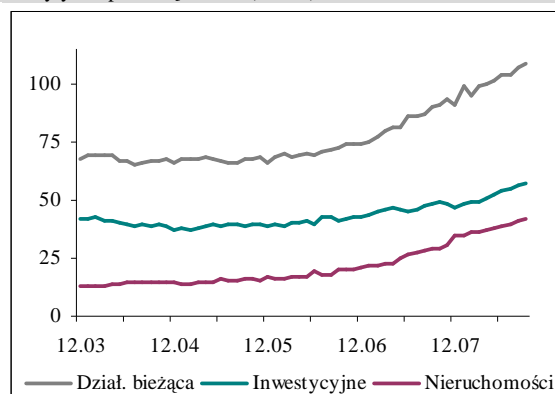
W okresie styczeń-wrzesień br. doszło do zasadniczej zmiany preferencji kredytobiorców ze względu na rodzaj waluty kredytu. O ile w 2007 r. dynamika kredytów złotych wyraźnie przewyższała dynamikę kredytów walutowych, o tyle w końcu 2007 r. i w 2008 r. nastąpił gwałtowny spadek zainteresowania kredytami złotowymi przy jednoczesnym przyspieszeniu dynamiki wzrostu zadłużenia w walutach obcych (głównie w CHF). W okresie styczeń-wrzesień br. wartość kredytów mieszkaniowych w walutach obcych wzrosła o 48,6% (rok/rok o 54,5%), a kredytów złotych jedynie o 9,6% (rok/rok o 22,7%), przy czym wartość zadłużenia w walutach obcych zwiększyła się o 31,6 mld zł, a w złotych jedynie o 5,1 mld zł¹⁰. Zmiana preferencji kredytobiorców wynikała ze wzrostu stóp procentowych instrumentów złotych na skutek zacieśniania polityki pieniężnej przez RPP, przy jednoczesnym relatywnie niskim oprocentowaniu instrumentów denominowanych w CHF oraz obserwowanej w tym okresie aprecjacji złotego.

O ile, z punktu widzenia krótko- lub średnioterminowego, decyzja o zaciągnięciu kredytu walutowego wydaje się być racjonalna (ze względu na niższe koszty obsługi zadłużenia i obserwowaną od 2004 r. do połowy 2008 r. aprecjację złotego), to należy wskazać, że zasadnicze ryzyko związane z tymi kredytami wiąże się z brakiem możliwości przewidzianymi kształtowaniem się kursu walutowego w długim okresie. W związku z tym, gdyby doszło do długoterminowego, znacznego osłabienia złotego, część kredytobiorców nie będzie w stanie obsłużyć zadłużenia lub też koszty obsługi zadłużenia okażą się istotnie wyższe niż w przypadku kredytów złotych. W najgorszej sytuacji znajdą się kredytobiorcy, którzy zaciągną kredyt w szczytowej fazie umocnienia złotego. O tym, że jest to scenariusz, który powinien być rozważany, świadczą obserwacje kształtowania się kursów walutowych w długich okresach czasu, jak też gwałtowne osłabienie złotego względem walut głównych, jakie nastąpiło w drugiej połowie br. W okresie sierpień–listopad br. wartość CHF (główniej waluty w jakiej zaciągane są kredyty mieszkaniowe) wzrosła względem PLN o ponad 20% (przejęciowo wzrost przekraczał 30%). W związku z tym należy wyraźnie stwierdzić, że kredytobiorcy powinni zachować daleko idącą ostrożność przy zaciąganiu długoterminowych znaczących zobowiązań w walutach obcych. Każdy z potencjalnych kredytobiorców powinien dokonać samodzielnych analiz uwzględniających skrajnie niekorzystne scenariusze i tylko na tej podstawie powinien podjąć ostateczną decyzję w sprawie waluty kredytu.

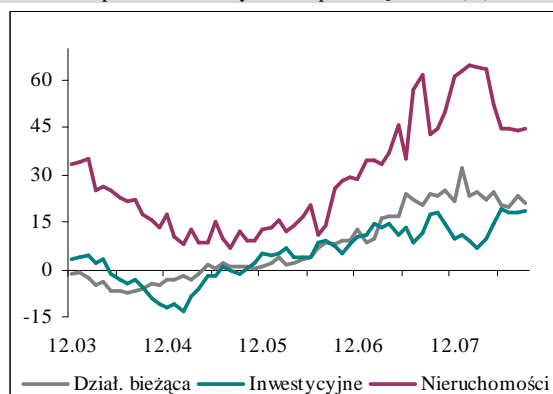
Trzeba dodać, że na skutek gwałtownego pogorszenia nastrojów na globalnym rynku finansowym w październiku i listopadzie br. doszło do ogłoszenia przez wiele banków zmian w polityce kredytowej polegających na zaostrzeniu warunków lub ograniczeniu udzielania kredytów w walutach obcych. Jeżeli działania te wynikają ze wzrostu oceny ryzyka działalności i podyktowane są troską o zachowanie bezpieczeństwa banków to, wbrew wielu głosom krytycznym, należy uznać je za właściwe i sprzyjające stabilności systemu bankowego. Ewentualne ograniczenie popytu na rynku nieruchomości wynikające z zaostrzenia polityki kredytowej będzie zjawiskiem przejściowym i będzie sprzyjać urealnieniu cen na tym rynku, co będzie korzystne z punktu widzenia interesów konsumentów (tańsze mieszkania i grunty) i gospodarki (większa ilość środków zostanie przeznaczona na konsumpcję innych dóbr).

Poprawa sytuacji materialnej i utrzymujący się optymizm konsumentów sprzyjały również wzrostowi popytu na kredyty na cele konsumpcyjne, które zwiększyły się o 25,3% (rok/rok o 33,7%) z 102,5 mld zł do 128,5 mld zł. Należy jednak zaznaczyć, że wysoka dynamika tych kredytów połączona ze wzrostem kredytów zagrożonych i rezerw/odpisów wzbudza obawy o nadmierne rozluźnienie polityki kredytowej przez niektóre banki.

Wykres 2.11
Kredyty dla przedsiębiorstw (mld zł)

Wykres 2.12
Roczne tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw (%)

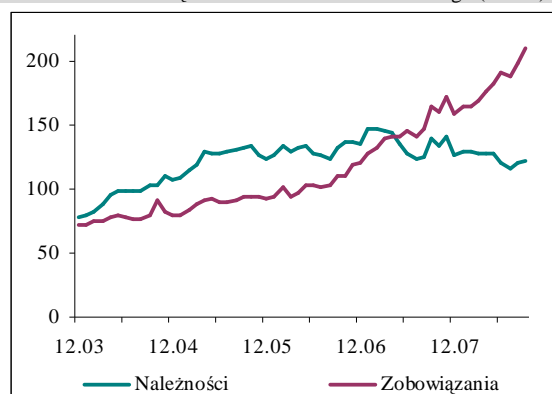
¹⁰ Według wstępnych danych w październiku 2008 r. kredyty mieszkaniowe złote dla gospodarstw domowych zmniejszyły się w porównaniu z wrześniem br. o 0,2% (o 0,1 mld zł), natomiast walutowe wzrosły o 19,3% (o 18,7 mld zł), co w znacznym stopniu wynikało z osłabienia złotego względem CHF (z 2,1587 do 2,4803).

Korzystne postrzeganie (w początkowych miesiącach 2008 r.) przez przedsiębiorstwa perspektyw rozwoju gospodarki znalazły odzwierciedlenie w utrzymaniu się wysokiego popytu na kredyty z ich strony. W konsekwencji w okresie styczeń-wrzesień br. wartość kredytów udzielonych sektorowi przedsiębiorstw zwiększyła się o 21,0% (rok/rok o 24,3%) z 171,7 mld zł do 207,8 mld zł.

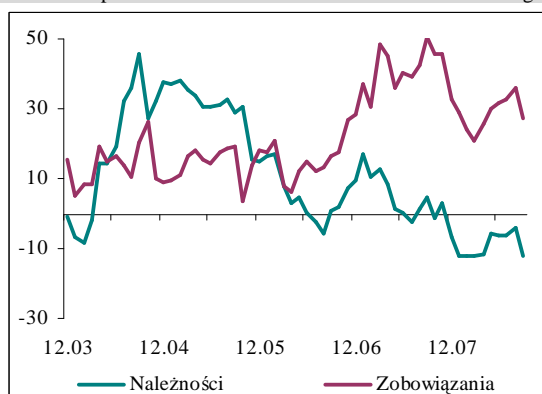
Źródła finansowania działalności

Rozwój akcji kredytowej banki finansowały przede wszystkim przyrostem zobowiązań wobec sektora finansowego (głównie banków) oraz depozytów gospodarstw domowych, a w znacznie mniejszym stopniu zwiększeniem depozytów sektora instytucji rządowych i samorządowych, kapitałów oraz uwolnieniem części aktywów płynnych.

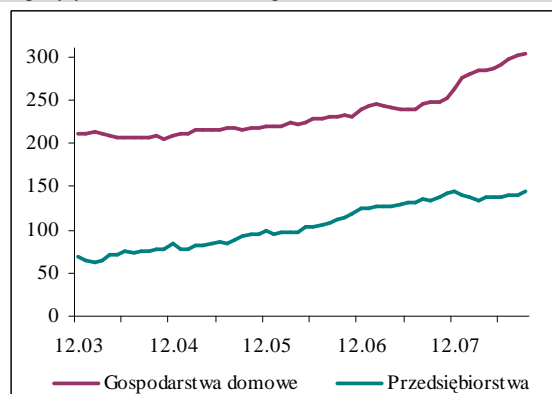
Wykres 2.13
Należności i zobowiązania wobec sektora finansowego (mld zł)

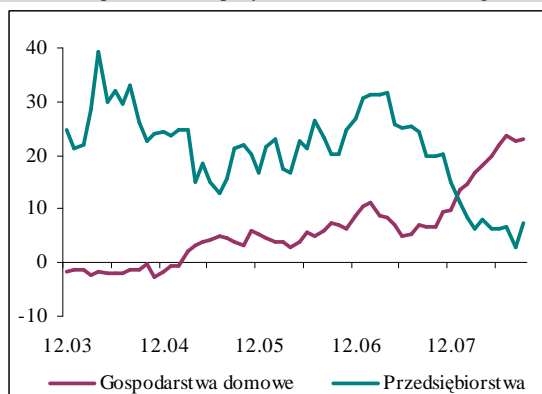
Wykres 2.14
Roczne tempo wzrostu należ. i zobow. wobec sek. finansowego (%)

Wykres 2.15
Depozyty sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 2.16
Roczne tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego (%)

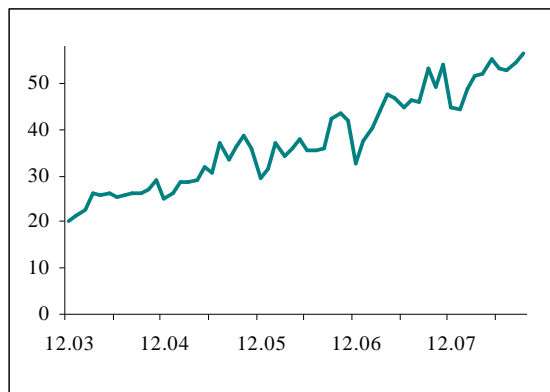
Zobowiązania wobec sektora finansowego wzrosły o 32,8% (rok/rok o 27,8%) z 158,4 mld zł do 210,3 mld zł, przy czym niemal trzy czwarte przyrostu stanowiły zobowiązania wobec nierezydentów, z czego znaczną część stanowiły środki uzyskane w ramach macierzystych grup kapitałowych. Jednocześnie w celu sfinansowania rozwoju akcji kredytowej część banków zredukowała poziom należności od sektora finansowego, w rezultacie czego zmniejszyły się one o 2,9% (z 125,2 mld zł do 121,6 mld zł).

Depozyty sektora niefinansowego zwiększyły się o 10,1% (rok/rok o 17,6%) z 419,3 mld zł do 461,6 mld zł, przy czym o ile w poprzednich okresach czynnikiem decydującym o przyroście depozytów był znaczny przyrost depozytów przedsiębiorstw, o tyle w bieżącym roku zwiększenie depozytów wynikało ze wzrostu oszczędności gospodarstw domowych.

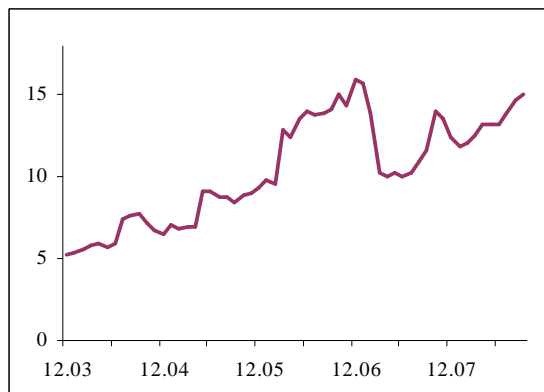
Depozyty gospodarstw domowych zwiększyły się o 15,9% (rok/rok o 23,2%) z 262,4 mld zł do 304,1 mld zł, co wynikało ze wzrostu płac, uatrakcyjnienia oferty depozytowej banków oraz było konsekwencją załamania hossy na rynku akcji w rezultacie czego nastąpiło wycofanie części środków z funduszy inwestycyjnych i ulokowanie ich w systemie bankowym.

Depozyty sektora przedsiębiorstw zmniejszyły się o 1,1% (rok/rok wzrosły o 7,5%) z 144,8 mld zł do 143,3 mld zł. Spadek depozytów sektora przedsiębiorstw może stanowić kolejny sygnał słabnięcia koniunktury w sektorze przedsiębiorstw, aczkolwiek pełniejszy obraz sytuacji będzie można uzyskać dopiero w kolejnych okresach.

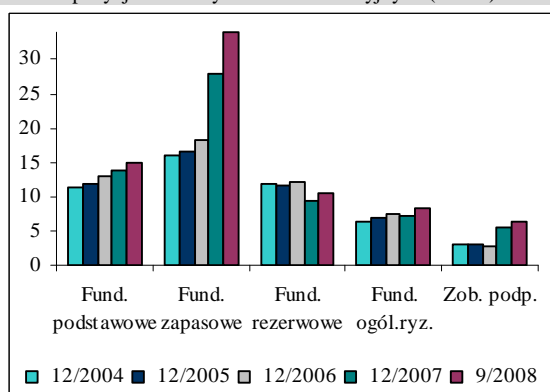
Wykres 2.17
Zobowiązania wobec sektora budżetowego (mld zł)

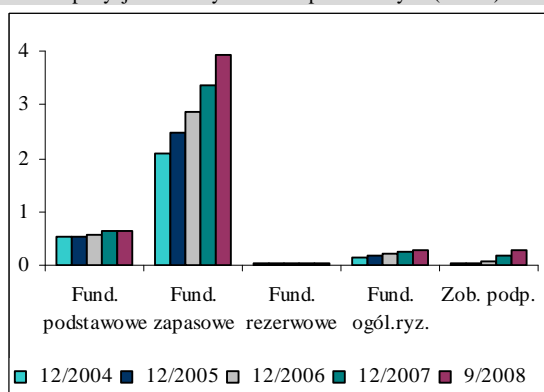
Wykres 2.18
Emisja własnych (bankowych) papierów dłużnych (mld zł)

Wykres 2.19
Główne pozycje funduszy banków komercyjnych (mld zł)

Wykres 2.20
Główne pozycje funduszy banków spółdzielczych (mld zł)

W okresie styczeń-wrzesień br. zobowiązania wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrosły o 26,0% (o 11,6 mld zł), jednak wykorzystanie tych środków w celu rozwijania działalności bankowej miało ograniczone znaczenie (zobowiązania te stanowiły 6,0% sumy bilansowej). Przyrost depozytów tego sektora był pochodną zwiększenia wpływów podatkowych oraz wpływów z tytułu składek FUS i NFZ. Dodatkowym czynnikiem powodującym zwiększenie dochodów i depozytów tego sektora w systemie bankowym był napływ środków pochodzących z funduszy UE.

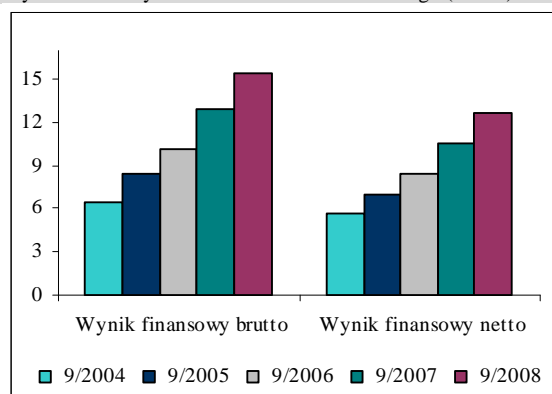
Zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych wzrosły o 21,5% (o 2,7 mld zł), jednak poza kilkoma wyjątkami mają one niewielkie znaczenie w finansowaniu działalności banków (stanowiły zaledwie 1,6% sumy bilansowej).

Kapitały (fundusze) i zobowiązania podporządkowane sektora bankowego wzrosły o 16,8% z 68,4 mld zł do 79,9 mld zł. Wzrost funduszy wynikał przede wszystkim ze zwiększenia funduszu zapasowego (o 6,8 mld zł) w rezultacie podziału zysków za 2007 r., a w znacznie mniejszym stopniu ze zwiększenia innych funduszy rezerwowych oraz funduszu ogólnego ryzyka i wzrostu zobowiązań podporządkowanych. Istotny wpływ miało też pojawienie się na polskim rynku dwóch nowych banków Alior Bank i Allianz Bank (Alior Bank dysponuje kapitałami własnymi w wysokości 1,5 mld zł).

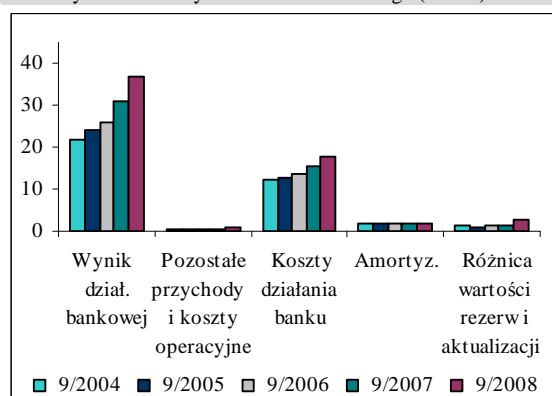
3. Wynik finansowy i efektywność działania

Relatywnie korzystna sytuacja makroekonomiczna, zwiększenie skali działalności oraz wzrost stóp procentowych sprzyjały zwiększeniu wyników finansowych banków.

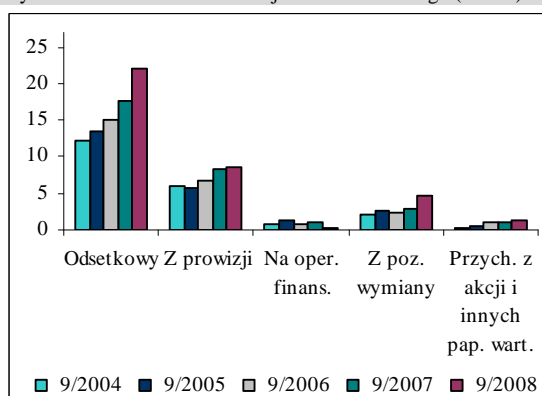
Wykres 3.1
Wynik finansowy brutto i netto sektora bankowego (mld zł)

Wykres 3.2
Elementy tworzenia wyniku sektora bankowego (mld zł)

Wykres 3.3
Wynik na działalności bankowej sektora bankowego (mld zł)

W okresie styczeń-wrzesień 2008 r. wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 12,7 mld zł i był o 20,7% (o 2,2 mld zł) wyższy niż w analogicznym okresie 2007 r., przy czym ponad 40% wyniku zostało zrealizowane przez dwa największe banki (PKO BP i Pekao). Lepsze wyniki banków wynikały głównie ze wzrostu wyniku z tytułu odsetek połączonego z umiarkowanym wzrostem kosztów działania.

Spośród 649 banków i oddziałów instytucji kredytowych prowadzących działalność operacyjną większość odnotowała poprawę wyników finansowych w stosunku do 2007 r. Pogorszenie wyników odnotowały 84 banki (18 banków komercyjnych, 8 oddziałów instytucji kredytowych oraz 58 banków spółdzielczych), na które przypadało 19,8% aktywów sektora bankowego¹¹. Tylko 17 podmiotów odnotowało stratę netto w łącznej wysokości 0,2 mld zł (5 banków komercyjnych, 10 oddziałów instytucji kredytowych oraz 2 banki spółdzielcze), przy czym skupiały one zaledwie 1,9% aktywów sektora. Trzeba przy tym zaznaczyć, że straty oddziałów instytucji kredytowych wynikały głównie z ich wczesnej fazy rozwoju, w związku z czym ponosiły one wysokie koszty działania, które nie znajdowały jeszcze pełnego pokrycia w uzyskiwanych przychodach, a 2 banki komercyjne rozpoczęły działalność 1 września br..

Wynik działalności bankowej wzrósł o 20,0% (z 30,7 mld zł do 36,9 mld zł). Decydujący wpływ na tę poprawę miało zwiększenie wyniku odsetkowego o 25,1% (z 17,7 mld zł do 22,1 mld zł). Duży wzrost wyniku odsetkowego wynikał ze zwiększenia wolumenu kredytów i ich oprocentowania. Wprawdzie czynniki te spowodowały również wzrost oprocentowania depozytów bankowych, jednak ze względu na to, że oprocentowanie depozytów jest niższe (zwłaszcza depozytów bieżących stanowiących połowę wszystkich depozytów), to w wielkościach absolutnych wzrost kosztów odsetkowych (o 7,5 mld zł) był niższy niż wzrost przychodów odsetkowych (o 11,9 mld zł). Z drugiej strony, agresywna walka o depozyty oraz znaczący wzrost

¹¹ Zmniejszenie wyników o więcej niż 20% wystąpiło w 28 bankach i oddziałach instytucji kredytowych.

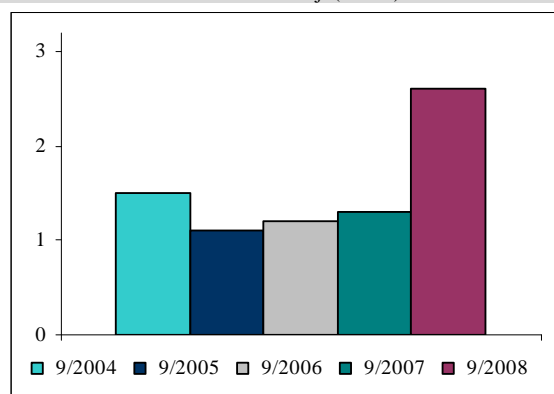
zobowiązań wobec sektora finansowego spowodowały, że tempo wzrostu kosztów odsetkowych (56,2%) było istotnie wyższe niż tempo wzrostu przychodów odsetkowych (38,5%). W związku z tym, zachodzi obawa, że w kolejnych okresach może nastąpić osłabienie tempa wzrostu wyniku odsetkowego.

Wynik z tytułu prowizji zwiększył się jedynie o 4,7% (z 8,2 mld zł do 8,6 mld zł). Niewielki wzrost wyniku z tego tytułu należy tłumaczyć niekorzystną sytuacją na rynku kapitałowym, powodującą zmniejszenie przychodów banków z tytułu sprzedaży jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych, opłat za zarządzanie aktywami oraz za pośrednictwo w obrocie instrumentami finansowymi. Negatywny wpływ miała też walka konkurencyjna powodująca zmniejszanie prowizji i opłat związanych z kredytami (dopiero kolejna „fala kryzysu” spowodowała zmiany w tym zakresie), co jednak jest korzystne z punktu widzenia konsumentów.

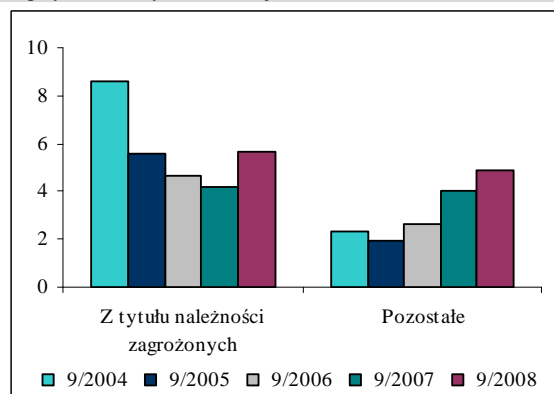
Udział pozostałych pozycji w generowaniu wyniku działalności bankowej był niewielki, przy czym warto odnotować ponad 60% wzrost wyniku z pozycji wymiany (z 2,8 mld do 4,6 mld zł)¹², co należy wiązać z tzw. spreadem na kredytach walutowych oraz zyskami realizowanymi na operacjach walutowych.

Szybki rozwój działalności spowodował wzrost kosztów działania sektora bankowego o 16,3% (z 15,4 mld zł do 17,9 mld zł). Główną przyczyną wzrostu kosztów było zwiększenie kosztów osobowych, które wliczając koszty ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń na rzecz pracowników wzrosły o 15,2% (z 8,8 mld zł do 10,1 mld zł) i stanowiły ponad 56% kosztów ogółem. Wzrost kosztów osobowych wynikał ze wzrostu zatrudnienia oraz ogólnego wzrostu płac w gospodarce narodowej, co spowodowało konieczność podniesienia wynagrodzeń w bankach (presja konkurencji). W konsekwencji średnie miesięczne wynagrodzenie w sektorze bankowym wzrosło o 7,1% (z 4 863 zł do 5 212 zł). Z kolei zwiększenie skali działania (w tym sieci sprzedaży) oraz rozpoczęcie działalności przez nowe banki i oddziały instytucji kredytowych spowodowało wzrost kosztów utrzymania i wynajmu budynków o 17,0% oraz pozostałych kosztów rzeczowych o 16,3%. Znaczenie pozostałych kosztów było marginalne. Pomimo wzrostu kosztów, zwiększenie efektywności spowodowało, że koszty działania pochłonęły mniejszą część wyniku działalności bankowej (48,6% wobec 50,2% w analogicznym okresie ub. r.).

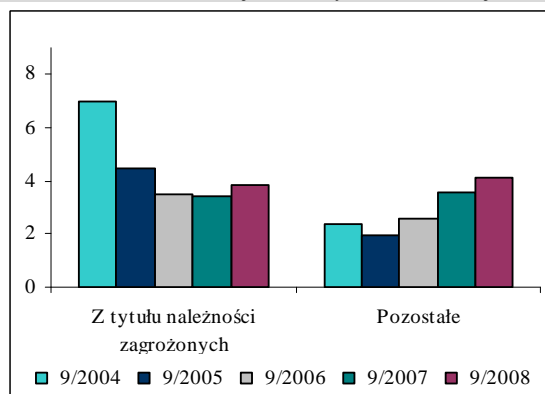
Wykres 3.4
Różnica wartości rezerw i aktualizacji (mld zł)

Wykres 3.5
Odpisy na rezerwy i aktualizacja wartości (mld zł)

Wykres 3.6
Rozwiązanie rezerw i zmniejszenia dotyczące aktualizacji (mld zł)

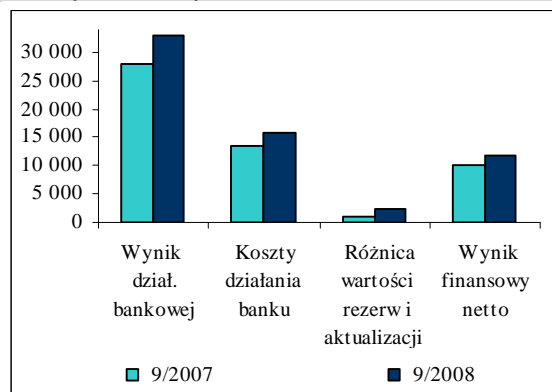

¹² Wynik z pozycji wymiany stanowił 12,5% wyniku działalności bankowej, wynik na operacjach finansowych 0,8%, a przychody z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych 3,6%.

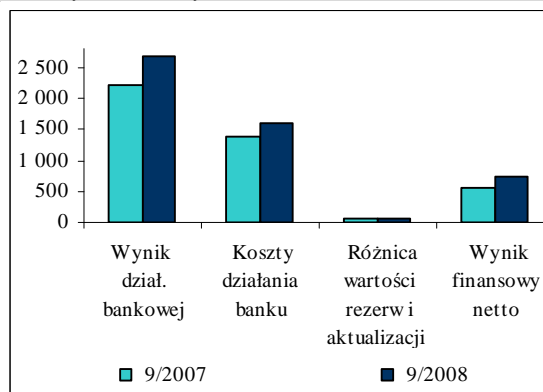
Niepokojącym zjawiskiem jest dwukrotny wzrost ujemnego salda rezerw/odpisów z tytułu utraty wartości z 1,3 mld zł w okresie I-IX 2007 r. do 2,6 mld zł w okresie I-IX 2008 r., co jest najwyższym ujemnym saldem od 2002 r. Wpływ na wzrost odpisów miało poza wzrostem portfela kredytowego nadmierne rozluźnienie polityki kredytowej przez niektóre banki. Świadczą o tym m.in. raporty banków, z których wynika wzrost odpisów na kredyty konsumpcyjne stanowiące jeden z głównych obszarów walki konkurencyjnej, co powoduje, że niektóre banki w celu zwiększenia udziału w rynku stosowały mniej rygorystyczną politykę kredytową. Z drugiej strony jest to sygnał pogorszenia sytuacji finansowej niektórych klientów korporacyjnych, co potwierdza osłabienie koniunktury w pewnych obszarach gospodarki.

W konsekwencji w I-IX 2008 r. rezerwy/odpisy pochłonęły 7,1% wyniku działalności bankowej wobec 4,2% w analogicznym okresie roku ubiegłego.

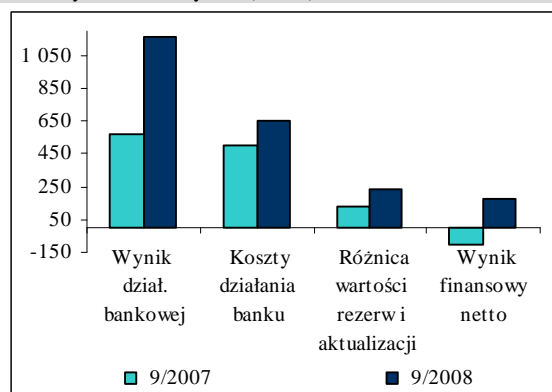
Wykres 3.7
Elementy tworzenia wyniku (mln zł) - BANKI KOMERCYJNE

Wykres 3.8
Elementy tworzenia wyniku (mln zł) - BANKI SPÓŁDZIELCZE

Wykres 3.9
Elementy tworzenia wyniku (mln zł) – ODDZ. INSTYT. KREDYT.

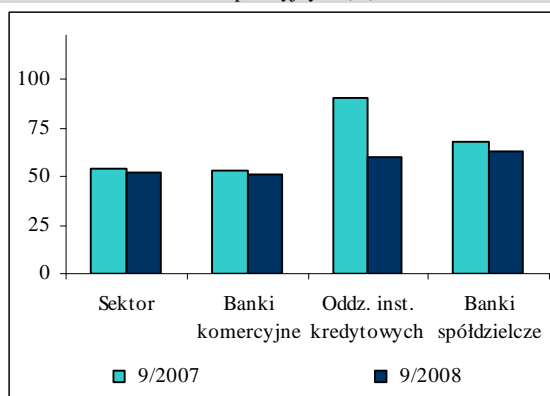

Biorąc pod uwagę poszczególne grupy:

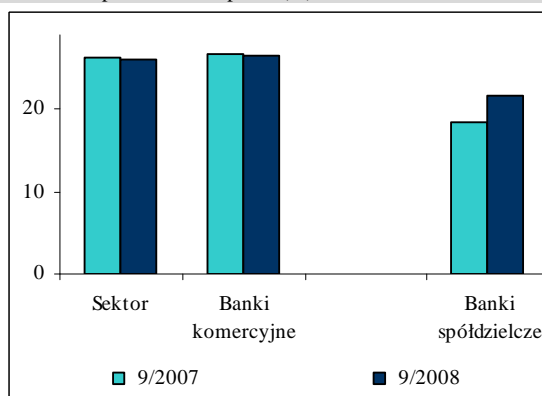
- wynik finansowy netto banków komercyjnych wzrósł o 16,8% dzięki wzrostowi wyniku działalności bankowej (o 18,2%) połączonego z relatywnie umiarkowanym wzrostem kosztów działania (o 15,9%). Wzrost wyniku byłby wyższy, gdyby nie niska dynamika wzrostu wyniku z tytułu prowizji (wzrost jedynie o 3,1%) oraz ponad dwukrotny wzrost ujemnego salda rezerw/odpisów;
- wynik finansowy netto oddziałów instytucji kredytowych był dodatni w przeciwieństwie do straty odnotowanej w okresie I-IX 2007 r.;
- wynik finansowy netto banków spółdzielczych wzrósł aż o 37,9%, co w znacznym stopniu zostało spowodowane wzrostem stóp procentowych NBP, co sprzyjało zwiększeniu przychodów odsetkowych (znaczną część portfela kredytowego tej grupy banków stanowią kredyty preferencyjne dla rolnictwa, ściśle związane z poziomem stóp procentowych NBP). W konsekwencji ich wynik odsetkowy wzrósł aż o 28,6%. Dodatkowo banki tej grupy miały niższy wzrost ujemnego salda rezerw (wzrost o 41,3%).

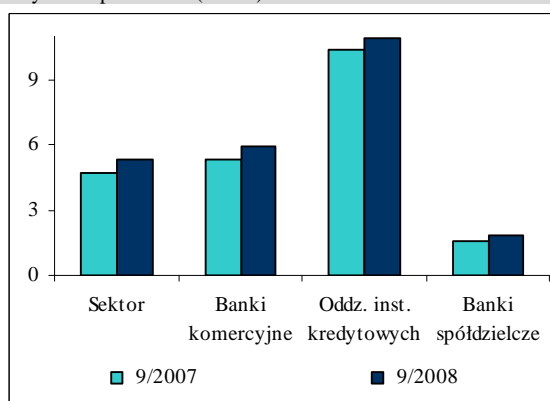
Wykres 3.10
C/I¹³ – wskaźnik kosztów operacyjnych (%)

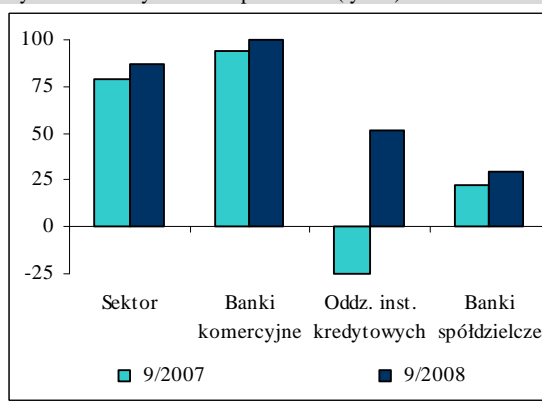
Wykres 3.11
ROE¹⁴ – stopa zwrotu z kapitału (%)

Wykres 3.12
Aktywa / 1 pracownik (mln zł)

Wykres 3.13
Wynik finansowy brutto / 1 pracownik (tys. zł)

Efektywność działania banków uległa poprawie:

- marża odsetkowa (NIM) zwiększyła się z 3,3% w okresie I-IX ub. r. do 3,4% w okresie I-IX br. dzięki wzrostowi stóp procentowych i nieznacznemu zwiększeniu rozpiętości pomiędzy oprocentowaniem kredytów i depozytów. Podobnie jak w poprzednich okresach najwyższy poziom marży realizowały banki spółdzielcze (5,2%), co było konsekwencją wzrostu stóp procentowych NBP oraz niższą presją konkurencji. Z kolei najniższą marżę realizowały oddziały instytucji kredytowych (2,0%), co można wiązać z agresywną polityką zmierzającą do zdobycia znaczącego udziału w rynku, jak też znaczącym udziale oddziałów nastawionych na obsługę klientów korporacyjnych;
- wskaźnik kosztów operacyjnych (C/I) zmniejszył się z 54,6% w okresie I-IX ub. r. do 51,9% w okresie I-IX br. Podobnie, jak w okresach ubiegłych najwyższą efektywność w tym obszarze wykazywały banki komercyjne;
- wskaźnik stopy zwrotu z kapitału (ROE) pozostał na wysokim poziomie (26,0%).

Poprawę efektywności działania można również zaobserwować na podstawie miar efektywności pracy przeciętnego pracownika zatrudnionego w sektorze bankowym (poziom aktywów przypadających na 1 zatrudnionego wzrósł z 4,7 mln zł na koniec września 2007 r. do 5,3 mln zł na koniec września br., a poziom zysku brutto wypracowywanego przez 1 zatrudnionego wzrósł z 78,6 tys. zł do 86,7 tys. zł). Wzrost wydajności nastąpił pomimo wspomnianego już wzrostu wynagrodzeń.

¹³ Relacja kosztów operacyjnych (działania oraz amortyzacji) do wyniku działalności bankowej skorygowanego o wynik pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych.

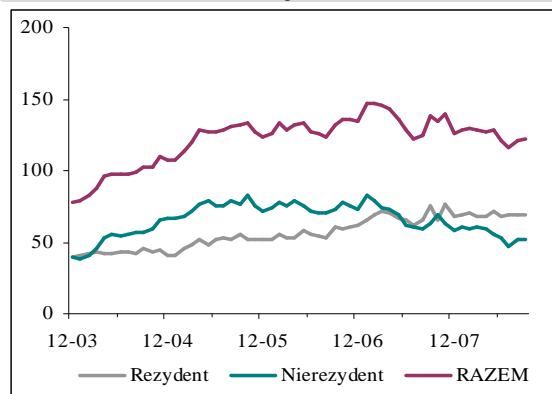
¹⁴ Relacja wyniku finansowego netto do średnich funduszy podstawowych.

4. Główne obszary ryzyka i adekwatność kapitałowa

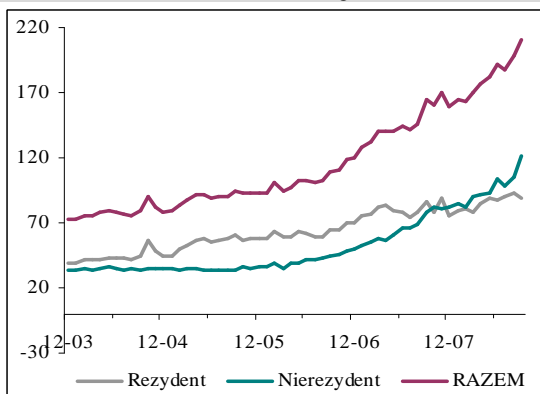
Płynność

Płynność sektora bankowego pozostaje na zadowalającym poziomie, a główne źródło ryzyka stanowią zaburzenia na globalnym rynku finansowym, które przenoszą się na poziom krajowy.

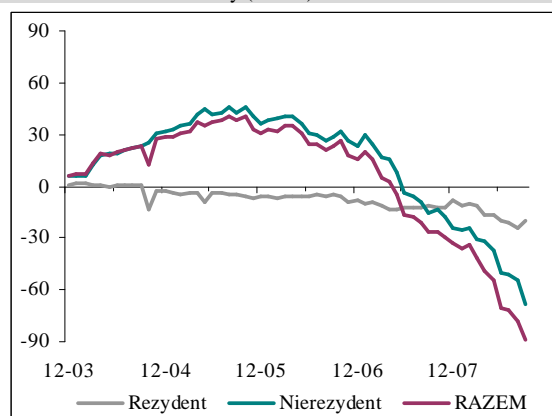
Wykres 4.1
Należności od sektora finansowego (mld zł)

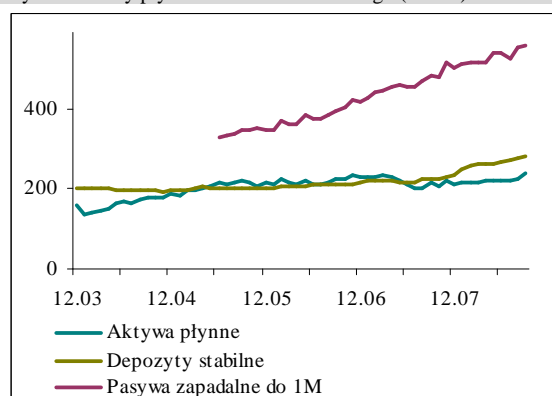
Wykres 4.2
Zobowiązania wobec sektora finansowego (mld zł)

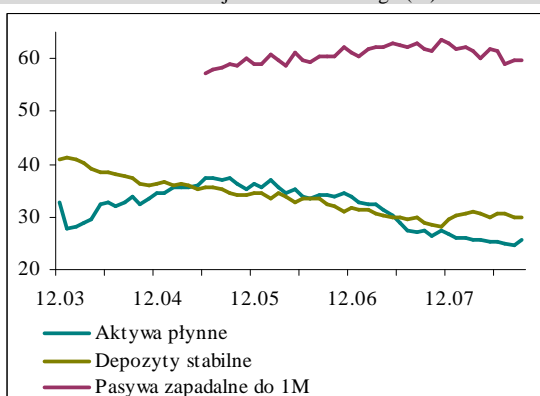
Wykres 4.3
SALDO – sektor finansowy (mld zł)

Wykres 4.4
Wybrane miary płynności sektora bankowego (mld zł)

Wykres 4.5
Udział w sumie bilansowej sektora bankowego (%)

Pomimo generalnie niezłej sytuacji w zakresie płynności należy wskazać na zjawiska niekorzystne:

- szybko narastające ujemne saldo sektora bankowego w rozliczeniach z sektorem finansowym (do połowy 2007 r. sektor bankowy dysponował nadwyżką w rozliczeniach z sektorem finansowym), które zwiększyło się z 33,1 mld zł na koniec ub. r. do 88,5 mld zł na koniec września br., przy czym w przypadku rezydentów wynosiło ono 19,7 mld zł (8,4 mld zł na koniec ub. r.), a nierezydentów 68,9 mld zł (24,6 mld zł). Szybko

rosnący „deficyt” to rezultat ekspansywnej polityki kredytowej niektórych banków, jak też wejścia na rynek nowych podmiotów, które wobec braku odpowiednio rozwiniętej bazy depozytowej korzystają głównie ze środków rynku finansowego¹⁵. Konsekwencją tego zjawiska jest zmniejszenie płynności sektora bankowego, jak też zwiększenie jego wrażliwości na sytuację panującą na rynkach finansowych (zwłaszcza w związku z rosnącym uzależnieniem od środków nierezdydentów).

Należy jednak zaznaczyć, że znaczna część środków pozyskiwana na rynkach zagranicznych pochodzi od instytucji macierzystych i niejednokrotnie ma charakter długoterminowy. Powoduje to ograniczenie ryzyka płynności, aczkolwiek uzależnia sytuację podmiotu zależnego od sytuacji finansowej spółki-matki. W tym kontekście trzeba stwierdzić, że większość podmiotów kontrolowanych przez zagraniczne instytucje finansowe posiada deklarowane wsparcie płynności ze strony spółki-matki i jak dotychczas w razie konieczności instytucje te wspierają polskie podmioty (nawet pomimo własnych problemów finansowych);

- zwiększenie niedopasowania aktywów i pasywów o terminach płatności do 1 miesiąca i powyżej 1 roku. Ujemna luka¹⁶ do 1 miesiąca zwiększyła się z 257,1 mld zł na koniec ub. r. do 272,9 mld zł na koniec września br., a dodatnia luka powyżej 1 roku z 277,9 mld zł do 325,5 mld zł¹⁷. Wzrost niedopasowania był konsekwencją utrzymania wysokiego wzrostu akcji kredytowej, która była rozwijana głównie w oparciu o krótkoterminowe zobowiązania oraz likwidację części płynnych aktywów (trzeba odnotować zmniejszenie należności od sektora finansowego o terminach zapadalności do 1 miesiąca o 7,5%¹⁸, przy jednoczesnym wzroście analogicznych zobowiązań o 16,9%);
- spadek udziału aktywów płynnych w sumie bilansowej (z 26,8% do 25,5%) pomimo wzrostu ich wartości (o 12,4%) i minimalnego wzrostu stopnia pokrycia aktywami płynnymi zobowiązań wymagalnych do 1 miesiąca (z 42,7% do 42,9%). Z kolei za korzystne należy uznać zwiększenie poziomu depozytów stabilnych (z 235,1 mld zł do 279,9 mld zł) dzięki znaczącemu uatrakcyjnieniu oferty depozytowej oraz dekonstrukcji na rynku kapitałowym, aczkolwiek ich udział w sumie bilansowej wzrósł w minimalnym stopniu (z 29,6% do 29,9%). Jednak pomimo podjętych działań depozyty o okresach wymagalności powyżej 1 roku nadal mają marginalne znaczenie wśród źródeł finansowania działalności banków (stanowią niespełna 1% sumy bilansowej).

Z drugiej strony, trzeba odnotować, że na koniec września br. prawie wszystkie banki spełniały wymogi uchwały KNB nr 9/2007 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności (do 29 czerwca br. banki i oddziały instytucji kredytowych nie były zobowiązane do przestrzegania limitów, o których mowa w uchwale). Jedynie 18 banków (6 komercyjnych i 12 spółdzielczych) nie spełniało wymogów uchwały, ale ich łączny udział w aktywach sektora wynosił tylko 3,7%.

Jak już stwierdzono w chwili obecnej główne źródło ryzyka płynności sektora bankowego stanowią zaburzenia na globalnym rynku finansowym, które przenoszą się na poziom krajowy w postaci spadku wzajemnego zaufania pomiędzy instytucjami finansowymi, co prowadzi do spadku obrotów na rynku międzybankowym jak też ograniczania limitów ekspozycji wobec niektórych podmiotów lub instrumentów finansowych. Wszystko to razem prowadzi do utrudnień w bieżącym zarządzaniu płynnością i zabezpieczeniu ryzyka.

Jak już wcześniej wspomniano, działania podejmowane przez MF, NBP i KNF mają ograniczony charakter i kluczową rolę w przywróceniu zaufania na rynku muszą odgrywać same banki i ich organizacje środowiskowe, w szczególności Związek Banków Polskich. Nadzór bankowy może z całą mocą stwierdzić, że obecnie nie ma żadnych fundamentalnych powodów do występowania zaburzeń płynności w niektórych obszarach rynku, a zaburzenia mają przede wszystkim charakter „psychologiczny”. Sytuacja polskich banków jest zasadniczo odmienna od zachodnich instytucji finansowych dotkniętych kryzysem finansowym. W szczególności, ze względu na lokalny charakter działalności polskich banków nie posiadają one w swoich bilansach tzw. „toksycznych aktywów”, które mogłyby generować straty prowadzące do zachwiania ich fundamentami. Wystarczy powiedzieć, że na koniec września br. łączna ekspozycja polskiego sektora bankowego na papiery dłużne zagranicznych emitentów sektora finansowego wynosiła tylko 1,7 mld zł, co stanowiło zaledwie 1,0% całości portfela papierów wartościowych i 0,2% aktywów sektora bankowego.

Reasumując, bieżąca sytuacja sektora bankowego w zakresie płynności - pomimo wskazanych obszarów wymagających uwagi - jest zadowalająca, a obserwowane zaburzenia wynikają z czynników zewnętrznych i mają

¹⁵ Ujemne saldo w rozliczeniach z sektorem finansowym posiadało jedynie 65 banków i oddziałów instytucji kredytowych (aczkolwiek z drugiej strony skupiały one blisko połowę aktywów sektora bankowego).

¹⁶ Luka stanowi różnicę pomiędzy aktywami i pasywami o danym okresie zapadalności/wymagalności.

¹⁷ Analiza bazująca na miarach tworzonych na podstawie kontraktowych terminów płatności nie uwzględnia szeregu czynników, m.in. osadu depozytów, płynności instrumentów dostępnych do sprzedaży, dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania (np. linii kredytowych, wsparcia instytucji macierzystej czy też możliwości refinansowania w banku centralnym). Jednak pomimo wielu wad pokazuje zjawiska, na które należy zwrócić uwagę.

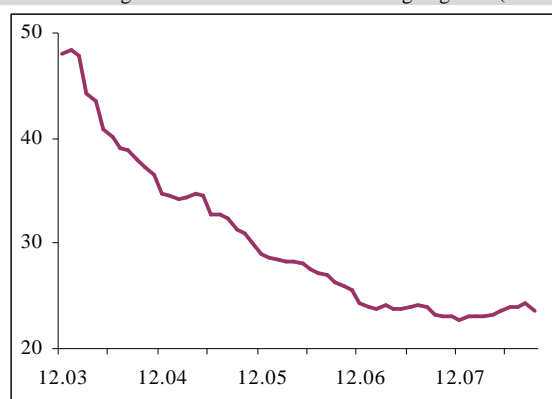
¹⁸ W pewnym stopniu zostało to zrównoważone przez wzrost środków w kasie i NBP.

głównie charakter „psychologiczny” nie znajdujący podstaw w czynnikach o charakterze fundamentalnym. Należy mieć nadzieję, że działania podejmowane przez MF, NBP i KNF spowodują wzrost wzajemnego zaufania pomiędzy uczestnikami rynku finansowego i doprowadzą do normalnego funkcjonowania rynku międzybankowego. Jednak mając na uwadze zaburzenia, jakie występują na rynkach finansowych, pożądane jest utrzymywanie przez banki aktywów płynnych na wyższym poziomie, jak też dalsze działania zmierzające do pozyskania długoterminowych źródeł finansowania rozwoju działalności.

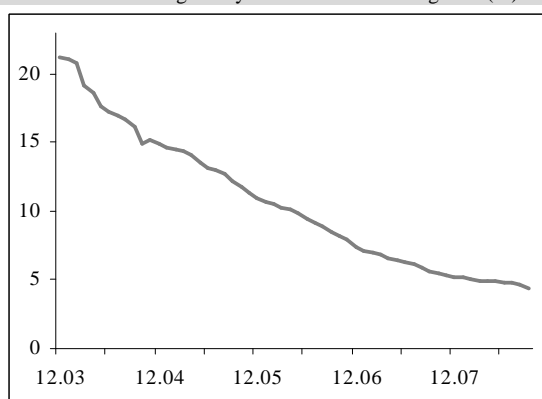
Ryzyko kredytowe

Głównym źródłem ryzyka kredytowego pozostają należności od sektora niefinansowego, które stanowią 97,8% ogółu należności zagrożonych¹⁹, podczas gdy należności zagrożone od sektora finansowego zaledwie 1,7%, a od sektora budżetowego 0,5%. W związku z tym ograniczono się jedynie do prezentacji jakości należności od sektora niefinansowego.

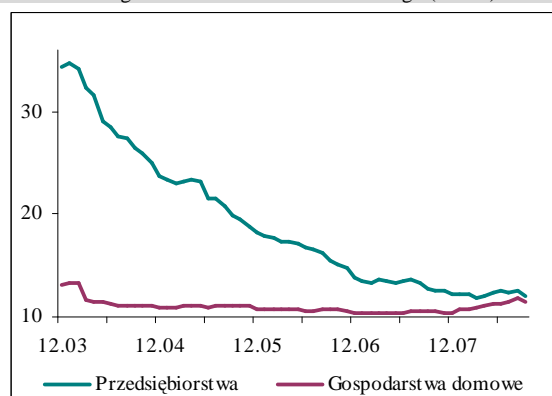
Wykres 4.6
Należności zagrożone od sektora niefinansowego ogółem (mld zł)

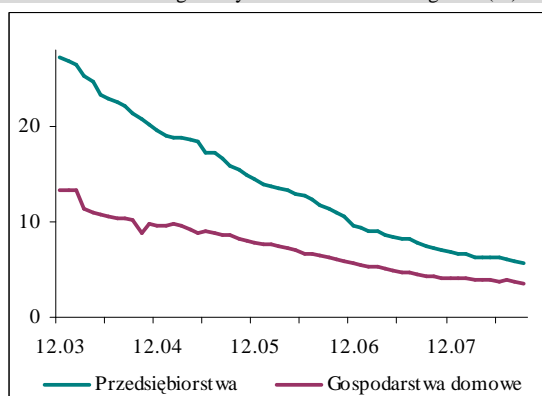
Wykres 4.7
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem (%)

Wykres 4.8
Należności zagrożone od sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 4.9
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem (%)

W okresie styczeń-wrzesień 2008 r. doszło do niekorzystnych zmian w jakości portfela kredytowego.

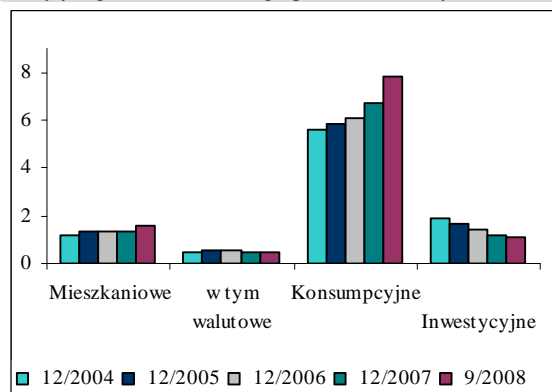
Wprawdzie udział należności zagrożonych w należnościach ogółem zmniejszył się do rekordowo niskich poziomów z 5,2% na koniec ub. r. do 4,4% na koniec września br. (gospodarstw domowych z 4,1% do 3,5%, przedsiębiorstw z 6,9% do 5,6%) jednak spadek udziału wynikał tylko i wyłącznie z szybkiego wzrostu należności ogółem. Pomimo wysokiego tempa wzrostu gospodarczego i związanego z tym wzrostu płac, poziom

¹⁹ Definicja należności zagrożonych zawarta jest w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2003 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością bankową. Abstrahując od wyjątków (zob. szczegółowe zapisy rozporządzenia) należności zagrożone obejmują ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie przekracza 3 miesiące (dla kredytów detalicznych 6 miesięcy) lub/i sytuacja dłużnika wskazuje, że może wystąpić zagrożenie terminowej spłaty. Banki stosujące MSSF ustalają należności zagrożone utratą wartości zgodnie z zapisami MSR 39 przy uwzględnieniu dobrych praktyk zawartych w Rekomendacji R dotyczącej zasad identyfikacji należności, które utraciły wartość i wyznaczania na nie odpisów aktualizujących. Następnie dla celów sprawozdawczych dokonują przełożenia uzyskanych wyników na kategorie najbardziej zbliżone do zdefiniowanych w rozporządzeniu MF.

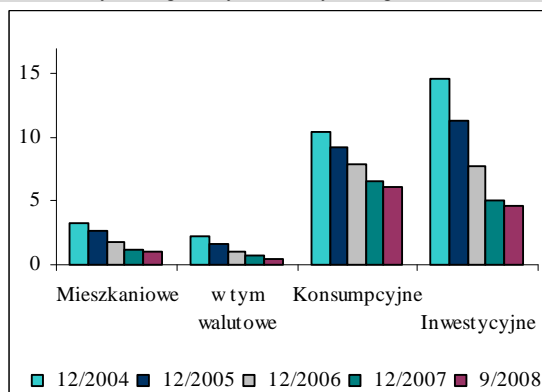
należności zagrożonych od sektora niefinansowego zwiększył się z 22,7 mld zł na koniec ub. r. do 23,5 mld zł na koniec września br. (o 3,7%).

Wzrost należności zagrożonych dotyczył głównie należności od gospodarstw domowych (wzrost z 10,5 mld zł do 11,4 mld zł). Zmniejszyły się natomiast należności zagrożone od sektora przedsiębiorstw (spadek z 12,2 mld zł do 12,1 mld zł).

Wykres 4.10
Kredyty zagrożone od sektora gospodarstw domowych (mld zł)

Wykres 4.11
Udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem (%)

W przypadku gospodarstw domowych wzrost należności zagrożonych dotyczył głównie kredytów konsumpcyjnych (z 6,7 mld zł do 7,8 mld zł). Zwraca przy tym uwagę dynamiczny wzrost kredytów zagrożonych z tytułu kart kredytowych (o 30,5% z 555 mln zł do 724 mln zł). Co więcej, dynamika wzrostu kredytów zagrożonych była wyższa niż dynamika wzrostu kredytów ogółem z tego tytułu.

Jakość kredytów mieszkaniowych pogorszyła się w ograniczonym zakresie (wzrost należności zagrożonych z 1,4 mld zł do 1,6 mld zł) i dotyczyła głównie kredytów złotych (wzrost o 0,2 mld zł), co można wiązać ze wzrostem stóp procentowych. Jakość kredytów mieszkaniowych w walutach obcych uległa pogorszeniu w marginalnym zakresie, ale jeżeli obserwowane w ostatnich tygodniach bardzo silne osłabienie złotego utrzyma się w długim okresie to może to negatywnie przełożyć się na jakość portfela tych kredytów.

Za niepokojący sygnał należy uznać szybko rosnący portfel należności „pod obserwacją”²⁰, który od ub. r. do końca września br. zwiększył się z 13,3 mld zł do 17,8 mld zł, tj. o 33,4%. Znaczący wzrost tego portfela to przede wszystkim konsekwencja wzrostu należności „pod obserwacją” dotyczących sektora przedsiębiorstw (z 9,2 mld zł do 12,8 mld zł), a w mniejszym stopniu wzrostu należności „pod obserwacją” dotyczących portfela należności gospodarstw domowych (z 4,1 mld zł do 4,9 mld zł).

W chwili obecnej trudno jest przesądzać czy obserwowane zjawisko jest konsekwencją przejściowych trudności w regulowaniu zobowiązań przez niektórych z kredytobiorców, czy też odzwierciedla on trwałe pogorszenie ich sytuacji finansowej. Niewątpliwie należy jednak traktować je, jako kolejny sygnał słabnięcia koniunktury w sektorze przedsiębiorstw.

Reasumując można stwierdzić, że pomimo zmniejszenia udziału należności zagrożonych w należnościach ogółem, jakość portfela kredytowego banków uległa pewnemu osłabieniu. Niekorzystne zmiany w zakresie jakości portfela kredytowego zdają się potwierdzać przypuszczenia o nadmiernym rozluźnieniu polityki kredytowej przez niektóre banki, jak też stanowią sygnał świadczący o słabnięciu koniunktury gospodarczej. Rodzą się też obawy o jakość portfela kredytowego i przyszłe wyniki finansowe banków, gdyby w nadchodzących okresach doszło do istotnego osłabienia sytuacji makroekonomicznej. Pomocne może się zatem okazać prawdopodobne rozpoczęcie procesu poluzowania polityki pieniężnej. Jednak z drugiej strony konieczne jest dokonanie przez banki rewizji procedur kredytowych oraz strategii działania, w celu eliminacji słabych obszarów.

²⁰ Zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2003 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością bankową „należności pod obserwacją” obejmują ekspozycje kredytowe, w przypadku których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 1 miesiąc i nie przekracza 3 miesięcy.

Adekwatność kapitałowa

W okresie styczeń-wrzesień 2008 r. fundusze własne sektora bankowego wzrosły o 17,3% (z 61,8 mld zł do 72,4 mld zł), przy czym w bankach komercyjnych wzrosły o 17,3%, a w bankach spółdzielczych o 16,4%. Wszystkie banki spełniały wymóg posiadania minimalnych funduszy własnych (5 mln euro dla banków komercyjnych, 1 mln euro dla banków spółdzielczych i 20 mln euro dla banków zrzeszających banki spółdzielcze).

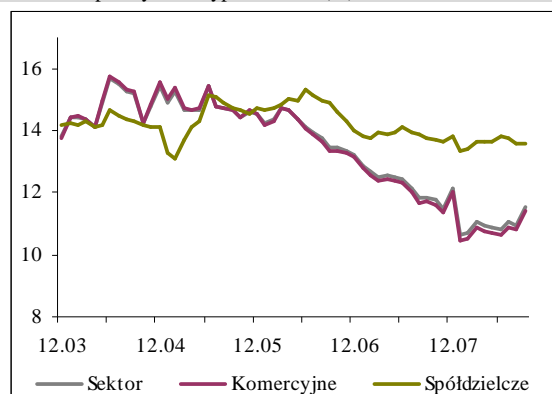
Całkowity wymóg kapitałowy wzrósł o 23,4% (z 40,7 mld zł do 50,2 mld zł).

Wzrost całkowitego wymogu został spowodowany przede wszystkim koniecznością uwzględnienia w rachunku adekwatności kapitałowej od początku 2008 r. wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego (ryzyko operacyjne jest to możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmując również ryzyko prawne). Na koniec września br. wymóg kapitałowy z tego tytułu wynosił 5,3 mld zł (w bankach komercyjnych 4,9 mld zł, a w bankach spółdzielczych 0,4 mld zł) i stanowił 10,5% całkowitego wymogu kapitałowego.

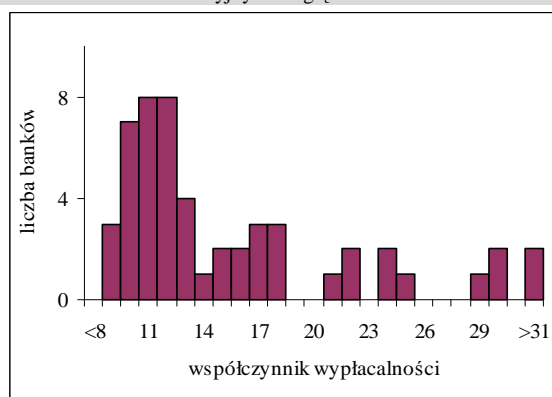
Drugim czynnikiem wpływającym na zwiększenie całkowitego wymogu było utrzymanie szybkiego tempa wzrostu kredytów, co spowodowało zwiększenie (o 13,3%) wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego (z 38,6 mld zł do 43,7 mld zł). Wymóg ten stanowił 87,0% całkowitego wymogu.

Znaczenie pozostałych rodzajów ryzyka było marginalne (łącznie wymogi z tytułu pozostałych ryzyk wynosiły 1,3 mld zł i stanowiły 2,5% całkowitego wymogu).

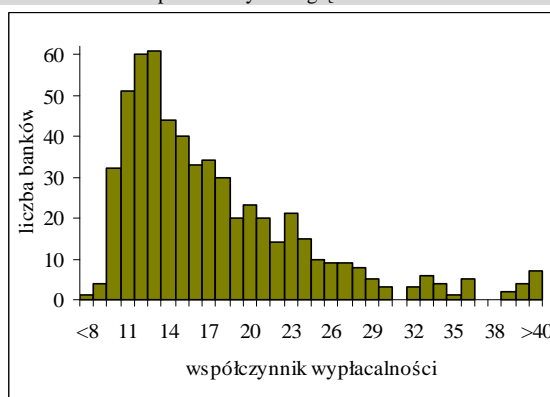
Wykres 4.12
CAR – Współczynnik wypłacalności (%)

Wykres 4.13
Rozkład banków komercyjnych względem CAR

Wykres 4.14
Rozkład banków spółdzielczych względem CAR

Wzrost całkowitego wymogu kapitałowego nie został zrównoważony odpowiednim wzrostem funduszy własnych. W konsekwencji nastąpiło obniżenie średniego współczynnika wypłacalności²¹ sektora bankowego z 12,1% do 11,5% (obserwowany w okresie czerwiec-wrzesień br. wzrost współczynnika wypłacalności z 10,6%

²¹ Współczynnik wypłacalności banku oblicza się w procentach jako pomnożony przez 100 ułamek, którego licznikiem jest wartość funduszy własnych powiększona o kapitał krótkoterminowy, a mianownikiem pomnożony przez 12,5 całkowity wymóg kapitałowy – zob. Uchwała nr 1/2007 KNB z 13 marca 2007 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (...).

do 11,5% został spowodowany czynnikami o charakterze jednorazowym, tj. podjęciem działalności przez dwa nowe banki, co zwiększyło poziom funduszy własnych przy braku wzrostu wymogów kapitałowych).

Spadek współczynnika wypłacalności dotyczył głównie banków komercyjnych, gdzie zmniejszył się on z 12,0% do 11,4%. W sektorze banków spółdzielczych przeciętny współczynnik wypłacalności zmniejszył się nieznacznie z 13,8% do 13,6%, co można wytłumaczyć wysokim wzrostem funduszy własnych, umiarkowanym wzrostem akcji kredytowej, przypisaniu istotnej części portfela kredytowego banków spółdzielczych niższej wagi ryzyka w związku z wprowadzeniem NUK, jak też relatywnie niższego niż w bankach komercyjnych wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego.

Na koniec września br. tylko 1 bank spółdzielczy nie posiadał współczynnika wypłacalności w określonej ustawowo wysokości. Bank ten objęty jest programem postępowania naprawczego.

Reasumując, adekwatność kapitałowa sektora bankowego była zadowalająca. Posiadane przez banki fundusze pokrywały w wystarczającym stopniu ryzyko związane z ich działalnością oraz umożliwiły ich dalszy rozwój (nadwyżka funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym wynosiła 22,2 mld zł). Pomimo korzystnej sytuacji pożądane jest dalsze zwiększenie bazy kapitałowej banków.

ANEKS STATYSTYCZNY

Wykaz tabel

Tabela 1.1	– Liczba banków, zatrudnienie, wielkość sieci, udział w rynku
Tabela 1.2	– Koncentracja sektora
Tabela 1.3	– Struktura własnościowa
Tabela 1.4	– Inwestorzy zagraniczni wg kraju pochodzenia
Tabela 2.1	– Bilans
Tabela 2.2	– Należności i zobowiązania sektora finansowego
Tabela 2.3	– Kredyty i depozyty sektora niefinansowego
Tabela 2.4	– Papiery wartościowe
Tabela 2.5	– Kapitały (fundusze) i zobowiązania podporządkowane
Tabela 3	– Rachunek zysków i strat oraz efektywność działania
Tabela 4	– Należności zagrożone
Tabela 5	– Adekwatność kapitałowa

Tabela 1.1 – Liczba banków, zatrudnienie, wielkość sieci, udział w rynku

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Liczba banków	646	645	649	51	50	52	13	14	18	582	581	579
Zatrudnienie	163 978	167 127	178 035	131 315	133 724	142 561	2 973	3 300	4 428	29 690	30 103	31 046
Sieć placówek	13 214	13 478	14 309	8 990	9 280	9 931	276	184	232	3 948	4 014	4 146
- oddziały	5 286	5 607	5 968	3 829	4 134	4 455	13	14	18	1 444	1 459	1 495
- pozostałe	7 928	7 871	8 341	5 161	5 146	5 476	263	170	214	2 504	2 555	2 651
Udział w rynku:												
- aktywach	100,0	100,0	100,0	90,1	89,6	88,6	3,7	4,3	5,4	6,2	6,2	6,0
- kredytach dla sektora niefinansowego	100,0	100,0	100,0	90,1	89,9	89,2	2,9	3,6	4,5	7,0	6,5	6,3
- depozytach sektora niefinansowego	100,0	100,0	100,0	89,8	89,4	89,3	1,7	1,9	2,2	8,5	8,8	8,5
- funduszach własnych	100,0	100,0	100,0	92,4	92,8	92,4	x	x	x	7,6	7,2	7,6
- wyniku finansowym netto	100,0	100,0	100,0	96,2	95,5	93,0	-1,0	-0,6	1,3	4,8	5,0	5,7

Tabela 1.2 – Koncentracja sektora

	5 największych banków			10 największych banków			15 największych banków		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Zatrudnienie	40,6	43,0	40,7	56,6	57,0	54,5	65,9	65,3	62,7
Sieć placówek	39,8	41,4	39,6	50,7	51,2	49,8	55,5	55,9	55,0
- oddziały	38,6	47,3	45,6	56,7	62,0	61,3	62,6	64,2	63,5
- pozostałe	40,8	37,1	38,2	46,9	43,4	44,8	50,9	49,8	52,7
Udział w rynku:									
- aktywach	43,8	46,6	44,9	65,1	64,5	62,7	75,2	73,9	73,3
- kredytach dla sektora niefinansowego	41,9	44,6	43,2	59,9	60,9	59,0	74,1	73,3	73,1
- depozytach sektora niefinansowego	53,3	56,9	56,0	71,7	72,7	71,0	80,2	79,6	78,4
- funduszach własnych	42,7	47,1	45,5	62,4	64,1	62,2	74,6	75,4	71,7
- wyniku finansowym netto	54,9	49,6	60,7	75,5	65,6	74,3	85,2	85,2	82,1

Tabela 1.3 – Struktura własnościowa

	Inwestorzy krajowi			z tego Skarb Państwa			Inwestorzy zagraniczni		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Liczba banków	593	591	589	4	4	4	53	54	60
Udział w rynku:									
- w aktywach	29,8	29,1	28,7	19,3	18,3	18,1	70,2	70,9	71,3
- w kredytach dla sektora niefinansowego	29,9	29,9	29,3	19,5	19,5	18,8	70,1	70,1	70,7
- w depozytach sektora niefinansowego	33,0	32,5	31,5	21,7	20,8	19,8	67,0	67,5	68,5
- w funduszach własnych	29,3	29,9	30,6	17,7	18,9	19,2	70,7	70,1	69,4
- w wyniku finansowym netto	29,8	31,6	33,9	21,5	23,2	23,6	70,2	68,4	66,1

Tabela 1.4 – Inwestorzy zagraniczni wg kraju pochodzenia

	Liczba kontrolowanych banków i oddziałów instytucji kredytowych			Udział w aktywach (%)		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Włochy	4	4	4	17,8	17,4	14,1
Holandia	5	4	5	10,8	10,9	11,3
Niemcy	9	9	10	9,0	9,3	9,6
USA	5	5	6	7,7	7,3	8,2
Belgia	4	4	4	5,7	5,6	6,0
Irlandia	1	2	3	4,7	5,0	5,0
Francja	9	9	10	3,9	3,9	4,3
Portugalia	2	2	3	3,7	3,9	4,1
Grecja	1	1	1	0,9	1,3	1,9
Austria	1	1	1	2,0	2,2	2,3
Szwecja	3	3	4	1,3	1,5	1,8
Hiszpania	2	2	2	1,0	1,0	1,0
Norwegia	2	2	1	0,8	0,7	0,6
Dania	2	2	2	0,5	0,5	0,5
Wielka Brytania	1	1	1	0,2	0,2	0,3
Japonia	2	2	2	0,2	0,2	0,3
Luksemburg	x	1	1	x	0	0,1
Razem	53	54	60	70,2	70,9	71,4
- w tym z krajów UE	44	45	51	61,5	62,6	62,9

Tabela 2.1 – Bilans (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Suma bilansowa	776 767,7	795 362,1	936 985,1	698 321,8	712 576,2	834 327,4	30 978,2	33 861,4	48 058,8	47 467,7	48 924,5	54 598,9
Aktywa												
Kasa i operacje z bankiem centralnym	22 638,3	28 214,6	29 795,0	21 143,8	26 630,2	26 566,4	488,2	361,0	1 950,0	1 006,4	1 223,4	1 278,6
Należności od sektora finansowego	138 170,9	125 209,6	121 613,9	114 466,9	102 207,0	96 631,9	11 028,8	9 233,1	10 392,4	12 675,2	13 769,4	14 589,6
Należności od sektora niefinansowego, w tym:	401 180,0	421 850,9	524 410,9	360 853,6	378 882,7	466 770,7	13 316,8	15 505,1	25 920,8	27 009,6	27 463,0	31 719,4
Należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych	19 592,3	21 421,9	20 182,0	18 112,6	19 701,4	18 509,4	6,4	5,3	4,6	1 473,3	1 715,1	1 668,0
Należności z tytułu pap. wart. z przyrzeczeniem odkupu	4 376,9	5 987,1	13 394,9	4 147,2	5 987,1	13 084,7	229,7	0,0	310,2	0,0	0,0	0,0
Papiery wartościowe, w tym:	142 500,4	135 641,4	168 271,3	136 544,0	128 720,0	159 221,2	3 061,2	4 319,4	6 293,8	2 895,1	2 602,0	2 756,3
Aktywa trwałe	20 846,5	21 951,3	24 810,4	18 803,4	19 752,0	22 472,6	277,6	330,5	359,2	1 765,5	1 868,8	1 978,6
Inne aktywa	27 462,4	35 085,4	34 506,7	24 250,3	30 695,7	31 070,4	2 569,5	4 106,9	2 827,8	642,6	282,7	608,5
Pasywa												
Operacje z bankiem centralnym	1 550,8	3 041,1	1 272,5	1 550,7	2 929,1	1 272,4	0,0	112,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Zobowiązania wobec sektora finansowego	164 477,1	158 386,8	210 273,3	144 941,6	139 162,1	181 803,1	18 758,8	18 316,3	27 640,0	776,7	908,5	830,3
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	401 269,9	428 250,1	473 285,4	360 120,4	383 272,1	422 183,5	7 250,6	8 023,5	12 406,2	33 898,9	36 954,5	38 695,7
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	53 304,6	44 705,6	56 318,4	47 069,9	39 857,0	48 606,6	32,2	27,2	399,2	6 202,5	4 821,4	7 312,6
Zobowiązania z tytułu pap. wart. z przyrzeczeniem odkupu	21 457,6	13 261,1	25 997,6	20 168,8	11 877,0	23 785,7	1 288,9	1 384,1	2 211,9	0,0	0,0	0,0
Zobowiązania z tytułu emisji własnych pap. wart.	11 581,1	12 393,0	15 059,7	11 581,1	12 393,0	14 496,4	0,0	0,0	563,3	0,0	0,0	0,0
Inne pasywa	46 934,9	53 497,1	61 326,0	41 453,3	46 240,7	54 598,6	3 951,0	6 294,4	5 065,2	1 530,5	961,9	1 662,2
Rezerwy celowe na zobowiązania pozabilansowe	408,9	418,4	440,0	400,8	410,0	422,6	5,7	5,5	15,5	2,4	2,8	1,9
Rezerwa na ryzyko ogólne	653,6	651,2	441,6	543,6	540,2	319,3	0,0	0,0	0,0	110,0	111,0	122,2
Kapitały (fundusze) i zobowiązania podporządkowane	64 633,2	68 438,9	79 933,9	60 431,1	64 169,4	75 112,1	-200,6	-208,6	-402,1	4 402,6	4 478,1	5 224,0
Wynik (zysk/strata) w trakcie zatwierdzania	10,3	10,0	-20,1	16,7	25,5	0,0	-6,4	-15,6	-20,1	0,0	0,0	0,0
Wynik (zysk/strata) roku bieżącego	10 485,7	12 308,8	12 656,8	10 043,9	11 700,1	11 727,3	-102,0	-77,5	179,7	543,8	686,1	749,9

Uwaga: Wynik roku bieżącego wykazany w 2007 r. nie uwzględnia wyniku z działalności niekontynuowanej Banku BPH, który na skutek przejęcia większości banku przez Bank Pekao został wykazany w kapitałach Banku Pekao

Tabela 2.2 – Należności i zobowiązania sektora finansowego – wartość nominalna (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Należności od sektora finansowego	138 766,8	125 711,2	122 076,8	115 055,9	102 701,8	97 084,0	11 030,2	9 234,7	10 398,0	12 680,7	13 774,7	14 594,9
Rezydent	75 442,7	67 569,0	69 729,5	57 718,9	48 878,1	46 738,1	5 043,1	4 916,3	8 396,4	12 680,7	13 774,7	14 594,9
Nierezydent	63 324,2	58 142,2	52 347,3	57 337,0	53 823,7	50 345,8	5 987,2	4 318,5	2 001,5	0,0	0,0	0,0
Zobowiązania wobec sektora finansowego	164 962,5	158 744,7	210 602,2	145 426,8	139 519,8	182 132,0	18 758,9	18 316,4	27 639,8	776,9	908,6	830,4
Rezydent	86 502,7	75 991,5	89 385,3	76 935,2	65 633,2	78 801,8	8 790,6	9 449,7	9 753,1	776,9	908,6	830,4
Nierezydent	78 459,8	82 753,2	121 216,9	68 491,5	73 886,6	103 330,2	9 968,3	8 866,6	17 886,7	0,0	0,0	0,0

Tabela 2.3 – Kredyty i depozyty sektora niefinansowego – wartość nominalna (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Kredyty ogółem	407 159,3	427 552,9	529 599,6	366 373,9	384 169,9	471 417,6	13 432,6	15 531,7	26 070,9	27 352,9	27 851,4	32 111,1
- złote	302 524,3	319 264,4	378 454,0	265 125,1	279 951,3	329 967,0	10 057,6	11 471,4	16 384,8	27 341,5	27 841,9	32 102,2
- dewizy	104 635,1	108 288,5	151 145,6	101 248,7	104 218,6	141 450,6	3 374,9	4 060,3	9 686,1	11,4	9,5	8,9
Kredyty dla gospodarstw domowych	238 635,7	254 210,0	319 760,5	210 454,3	223 686,8	278 008,1	6 391,6	8 365,5	16 615,3	21 789,7	22 157,7	25 137,1
- konsumpcyjne	96 108,0	102 489,7	128 460,8	85 999,3	91 758,9	113 798,9	3 689,4	4 452,8	7 277,5	6 419,3	6 278,0	7 384,4
<i>w rachunku bieżącym</i>	17 389,5	17 721,6	20 923,7	15 348,0	15 752,1	18 432,0	0,3	0,3	54,5	2 041,2	1 969,3	2 437,2
<i>związane z kartami kredytowymi</i>	8 001,0	8 917,6	11 509,9	7 752,9	8 643,8	11 144,3	244,1	269,2	356,4	4,0	4,5	9,1
<i>pozostałe</i>	70 717,4	75 850,5	96 027,2	62 898,4	67 363,0	84 222,6	3 445,0	4 183,3	6 866,6	4 374,1	4 304,2	4 938,0
- mieszkaniowe	109 625,9	117 727,8	154 426,6	105 126,6	112 020,0	143 334,8	2 163,0	3 191,2	8 035,5	2 336,3	2 516,6	3 056,3
<i>złotowe</i>	46 978,6	52 595,8	57 648,2	43 540,8	48 673,7	53 112,2	1 101,6	1 405,7	1 480,2	2 336,2	2 516,5	3 055,8
<i>walutowe</i>	62 647,3	65 132,0	96 778,4	61 585,8	63 346,3	90 222,6	1 061,4	1 785,5	6 555,4	0,2	0,1	0,5
- pozostałe nieruchomości	4 436,1	4 960,3	4 797,8	3 057,9	3 472,7	2 861,8	103,9	150,1	349,0	1 274,3	1 337,6	1 587,0
- inwestycyjne	20 658,4	21 331,4	23 321,8	12 419,0	12 707,8	13 986,4	122,3	134,4	156,9	8 117,0	8 489,1	9 178,4
- pozostałe	7 807,4	7 700,8	8 753,5	3 851,5	3 727,4	4 026,3	313,1	437,0	796,3	3 642,8	3 536,4	3 930,9
Kredyty dla przedsiębiorstw	167 198,9	171 715,7	207 764,4	154 752,1	159 024,1	191 536,6	7 024,1	7 163,8	9 452,4	5 422,7	5 527,8	6 775,4
- działalność bieżąca	90 140,4	90 583,1	108 957,4	81 899,7	82 522,4	98 487,9	5 355,4	5 263,2	6 989,0	2 885,3	2 797,5	3 480,5
- inwestycyjne	48 301,6	46 808,8	57 209,7	44 969,7	43 230,6	53 059,6	1 406,2	1 573,1	1 938,4	1 925,7	2 005,1	2 211,7
- nieruchomości	28 756,9	34 323,8	41 597,4	27 882,7	33 271,1	39 989,2	262,5	327,5	525,0	611,6	725,2	1 083,2
Kredyty dla instytucji niekomercyjnych	1 324,8	1 627,3	2 074,7	1 167,4	1 458,9	1 872,8	16,8	2,5	3,2	140,5	165,9	198,7
Kredyty dla rolnictwa	18 425,0	18 214,9	19 207,1	6 283,4	6 172,6	6 211,9	0,0	0,0	0,0	12 141,5	12 042,3	12 995,2
- preferencyjne	15 045,7	14 915,1	15 124,9	5 837,5	5 755,4	5 578,6	0,0	0,0	0,0	9 208,2	9 159,7	9 546,2
Depozyty ogółem	392 578,8	419 308,0	461 576,0	351 795,3	374 720,1	411 317,8	7 133,3	7 870,1	11 965,4	33 650,3	36 717,8	38 292,8
- złote	334 077,1	362 223,0	408 397,5	295 021,4	319 423,1	360 475,4	5 742,5	6 445,1	9 968,7	33 313,2	36 354,9	37 953,4
- dewizy	58 501,7	57 085,0	53 178,5	56 773,9	55 297,0	50 842,4	1 390,8	1 425,1	1 996,7	337,1	362,9	339,4
Depozyty przedsiębiorstw	133 247,0	144 808,9	143 265,7	124 972,6	135 756,7	133 296,8	5 366,0	5 597,2	6 664,5	2 908,3	3 455,1	3 304,3
Depozyty gospodarstw domowych	246 944,1	262 399,5	304 126,3	215 646,4	228 064,7	265 301,9	1 744,1	2 213,1	5 227,7	29 553,6	32 121,7	33 596,7
Depozyty instytucji niekomercyjnych	12 387,7	12 099,6	14 184,1	11 176,2	10 898,7	12 719,1	23,2	59,8	73,3	1 188,4	1 141,0	1 391,7

Uwaga:

W przypadku gospodarstw domowych: kredyty konsumpcyjne obejmują kredyty w rachunku bieżącym, związane z kartami kredytowymi oraz pozostałe kredyty i pożyczki, kredyty inwestycyjne stanowią sumę kredytów na inwestycje oraz na zakup papierów wartościowych, a pozostałe zawierają kredyty dyskontowe, eksportowe oraz operacyjne.

W przypadku przedsiębiorstw: kredyty na działalność bieżącą obejmują kredyty w rachunku bieżącym, dyskontowe, eksportowe, operacyjne oraz pozostałe kredyty i pożyczki, kredyty inwestycyjne stanowią sumę kredytów na inwestycje oraz na zakup papierów wartościowych.

Tabela 2.4 – Papiery wartościowe (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Ogółem	142 500,4	135 641,4	168 271,3	136 544,0	128 720,0	159 221,2	3 061,2	4 319,4	6 293,8	2 895,1	2 602,0	2 756,3
Rezydent	134 650,8	129 519,5	163 170,6	128 775,9	122 769,0	154 176,1	2 979,7	4 148,5	6 238,3	2 895,1	2 602,0	2 756,3
Nierezydent	7 849,6	6 121,9	5 100,7	7 768,1	5 951,0	5 045,2	81,5	170,9	55,5	0,0	0,0	0,0
Kapitałowe	1 485,0	1 443,7	1 074,9	1 469,5	1 421,4	1 056,6	0,0	0,0	0,0	15,6	22,3	18,3
Dłużne	140 831,2	134 020,0	167 064,5	134 983,4	127 188,2	158 070,7	3 061,2	4 319,4	6 293,8	2 786,6	2 512,4	2 700,0
- bony pieniężne	21 484,4	7 756,0	14 936,0	19 455,3	6 984,8	12 634,7	398,6	0,0	1 153,1	1 630,4	771,2	1 148,2
- obligacje NBP	7 944,5	8 036,6	8 019,0	7 874,7	7 966,0	7 948,6	42,8	29,9	43,2	27,0	40,7	27,2
- bony skarbowe	6 140,4	11 436,0	22 703,6	5 439,2	9 997,5	21 026,3	56,3	209,3	873,0	644,8	1 229,2	804,4
- obligacje skarbowe	92 409,4	92 894,6	105 474,6	89 790,5	88 676,1	100 834,6	2 232,6	3 817,0	4 156,1	386,4	401,5	483,9
- pozostałe	12 852,5	13 896,9	15 931,3	12 423,7	13 563,8	15 626,6	330,9	263,2	68,4	97,9	69,9	236,3
Pozostałe	184,1	177,7	131,8	91,2	110,4	93,9	0,0	0,0	0,0	93,0	67,3	38,0

Tabela 2.5 – Kapitały (fundusze) i zobowiązania podporządkowane (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Ogółem	64 833,7	68 647,5	80 336,1	60 431,1	64 169,4	75 112,1	x	x	x	4 402,6	4 478,1	5 224,0
Fundusze podstawowe	14 003,0	14 366,6	15 676,7	13 412,5	13 742,8	15 035,2	x	x	x	590,5	623,8	641,5
Akcje własne	-2,4	-2,2	-2,2	-2,4	-2,2	-2,2	x	x	x	0,0	0,0	0,0
Fundusz zapasowy	24 798,8	31 178,5	38 020,7	21 458,5	27 831,7	34 077,8	x	x	x	3 340,2	3 346,8	3 942,9
Inne fundusze rezerwowe	13 194,0	9 460,4	10 502,7	13 152,6	9 419,3	10 455,0	x	x	x	41,4	41,1	47,7
Fundusz ogólnego ryzyka	8 546,4	7 499,6	8 484,6	8 316,7	7 269,5	8 217,9	x	x	x	229,8	230,1	266,7
Wynik z lat ubiegłych	-28,5	-13,1	233,2	-36,5	-19,1	232,5	x	x	x	8,0	6,0	0,7
Fundusz z aktualizacji wyceny	527,4	67,3	15,8	420,2	-37,9	-85,9	x	x	x	107,2	105,1	101,8
Inne fundusze uzupełniające (KNB/KNF/Prawo bankowe)	560,1	531,1	734,0	559,8	531,1	734,0	x	x	x	0,3	0,0	0,0
Rezerwa na ryzyko i wydatki niezwiązane z podstawową działaln.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x	x	x	0,0	0,0	0,0
Zob. podporządkowane przy uwzględnieniu okresu wymagalności	2 449,3	5 152,3	6 460,9	2 344,4	4 991,1	6 220,2	x	x	x	104,9	161,2	240,8
Pozostałe zobowiązania podporządkowane	792,3	434,6	159,6	774,7	407,8	134,7	x	x	x	17,6	26,9	24,9
Odsetki od zobowiązań podporządkowanych	30,7	35,1	93,0	30,6	35,0	92,6	x	x	x	0,1	0,1	0,4

Tabela 3 – Rachunek zysków i strat (mln zł) oraz efektywność działania

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Wynik z tytułu odsetek	17 658,9	24 313,0	22 084,0	15 761,8	21 680,2	19 420,9	325,9	462,2	642,1	1 571,2	2 170,6	2 021,0
- przychody	31 014,2	43 170,3	42 950,6	27 855,3	38 730,2	38 063,5	999,6	1 449,9	1 941,3	2 159,3	2 990,2	2 945,8
- koszty	13 355,3	18 857,3	20 866,6	12 093,5	17 050,0	18 642,6	673,7	987,7	1 299,2	588,1	819,6	924,8
Wynik z tytułu prowizji	8 180,5	11 008,9	8 565,2	7 487,0	10 003,6	7 722,8	97,9	200,8	192,9	595,6	804,5	649,5
- przychody	10 179,0	13 903,9	11 098,7	9 306,5	12 671,6	9 884,5	222,2	350,7	504,5	650,3	881,6	709,7
- koszty	1 998,5	2 895,0	2 533,5	1 819,5	2 668,0	2 161,6	124,3	149,9	311,6	54,7	77,1	60,2
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych pap. wartościowych	933,4	966,7	1 342,9	927,9	961,0	1 329,3	0,0	0,0	0,0	5,5	5,7	13,6
Wynik operacji finansowych	1 136,5	1 438,6	279,2	1 130,3	1 537,1	332,6	-11,5	-109,7	-47,2	17,6	11,2	-6,3
Wynik z pozycji wymiany	2 816,4	3 667,1	4 612,3	2 644,6	3 319,4	4 220,6	159,1	331,9	377,6	12,7	15,8	14,1
Wynik działalności bankowej	30 725,7	41 394,4	36 883,5	27 951,6	37 501,3	33 026,2	571,4	885,2	1 165,3	2 202,6	3 007,9	2 692,0
Pozostałe przychody operacyjne	1 110,3	1 867,8	1 419,2	1 010,1	1 715,3	1 303,9	23,3	38,4	24,9	76,8	114,1	90,4
Pozostałe koszty operacyjne	553,6	771,3	629,5	487,8	667,6	538,2	7,0	21,3	20,5	58,7	82,4	70,8
Wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rach. zabezpieczeń	-3,5	-4,3	4,1	-1,9	-2,4	2,0	-1,7	-2,0	2,1	0,0	0,0	0,0
Koszty działania banku	15 410,8	21 747,1	17 917,8	13 525,4	19 089,9	15 672,3	504,0	714,1	655,6	1 381,3	1 943,0	1 590,0
- wynagrodzenia	7 184,6	10 042,3	8 351,5	6 158,5	8 628,5	7 164,1	199,4	256,6	224,0	826,7	1 157,2	963,4
- ubezpieczenia i inne świadczenia	1 588,1	2 208,1	1 752,8	1 369,6	1 904,7	1 502,2	35,7	49,9	54,3	182,8	253,6	196,3
- inne	6 638,1	9 496,6	7 813,5	5 997,3	8 556,7	7 006,0	268,9	407,6	377,3	371,9	532,2	430,2
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niem. i praw.	1 679,9	2 296,2	1 717,6	1 534,0	2 075,5	1 535,0	28,9	60,2	53,2	117,1	160,5	129,4
Różnica wartości rezerw i aktualizacji	1 296,6	1 716,2	2 613,1	1 119,9	1 456,0	2 308,0	127,8	184,3	236,0	48,9	75,9	69,1
- odpisy na rezerwy i aktualizację wartości	8 238,1	11 542,6	10 537,6	7 857,9	10 997,3	10 010,3	135,0	193,0	243,2	245,2	352,3	284,1
w tym na należności zagrożone	4 214,3	5 789,0	5 637,9	3 979,9	5 434,1	5 294,4	57,1	105,2	156,6	177,4	249,7	186,9
- rozwiązanie rezerw i aktualizacja wartości	6 941,6	9 826,3	7 924,5	6 738,0	9 541,3	7 702,3	7,2	8,7	7,2	196,4	276,4	215,0
w tym należności zagrożone	3 412,8	4 522,3	3 804,2	3 260,9	4 313,2	3 642,4	3,3	4,0	3,0	148,5	205,2	158,8
Wynik z działalności operacyjnej	12 891,5	16 727,0	15 428,9	12 292,8	15 925,2	14 278,7	-74,7	-58,3	227,0	673,5	860,2	923,2
Wynik na operacjach nadzwyczajnych	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ujemna wartość firmy jednorazowo ujęta w wyniku finansowym	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Udział w zyskach (stratach) jednostek podporządkowanych	3,4	0,3	0,6	3,4	0,3	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zysk (strata) z aktywów przeznaczonych do zbycia	-1,0	-1,1	0,3	-1,0	-1,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wynik finansowy brutto	12 894,0	16 726,4	15 429,9	12 295,3	15 924,6	14 279,7	-74,7	-58,3	227,0	673,5	860,2	923,2
Podatek dochodowy	2 409,6	3 054,2	2 772,1	2 253,2	2 861,3	2 551,5	27,3	19,2	47,3	129,2	173,8	173,4
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	-1,3	-2,2	0,9	-1,8	-2,5	1,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,3	0,0
Wynik (zysk/strata) po opodatkowaniu netto	10 485,7	13 674,4	12 656,8	10 043,9	13 065,7	11 727,3	-102,0	-77,5	179,7	543,8	686,1	749,9
Efektywność działania												
Marża odsetkowa (w %)	3,3	3,1	3,4	3,2	3,1	3,4	1,8	1,9	2,0	4,7	4,8	5,2
Wskaźnik kosztów operacyjnych (w %)	54,6	56,3	51,9	52,9	54,6	50,7	90,6	84,4	60,1	67,5	69,2	63,4
ROA (w %)	2,0	1,7	2,0	2,1	1,8	2,1	-0,5	-0,1	0,5	1,6	1,5	1,9
ROE (w %)	26,2	22,5	26,0	26,8	22,9	26,4	x	x	x	18,4	17,2	21,7
Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł)	4 868,3	5 006,3	5 212,2	5 211,0	5 377,2	5 583,6	7 452,0	6 408,5	5 621,0	3 093,8	3 203,3	3 448,1
Aktywa / 1 pracownik (w tys. zł)	4 737,1	4 758,0	5 262,9	5 317,9	5 328,9	5 852,4	10 419,8	10 147,3	10 853,4	1 598,8	1 625,1	1 758,6
Wynik finansowy brutto / 1 pracownik (w tys. zł)	78,6	100,1	86,7	93,6	119,1	100,2	-25,1	-17,5	51,3	22,7	28,6	29,7

Tabela 4 – Należności zagrożone (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Należności zagrożone	23 868,2	23 205,5	24 068,4	22 799,0	22 106,0	22 744,6	197,8	240,8	428,6	871,4	858,7	895,2
Sektor finansowy	483,7	395,6	409,8	478,0	390,4	403,3	0,0	0,0	0,0	5,8	5,2	6,5
Sektor niefinansowy	23 275,7	22 712,8	23 548,7	22 215,9	21 621,7	22 233,6	197,8	240,8	428,6	862,1	850,2	886,5
- przedsiębiorstwa	12 701,5	12 158,8	12 068,2	12 290,2	11 740,0	11 616,2	105,7	113,0	103,5	305,6	305,8	348,5
- gospodarstwa domowe	10 519,3	10 497,9	11 415,8	9 876,1	9 830,6	10 558,0	91,6	127,4	324,6	551,5	539,8	533,1
- instytucje niekomercyjne	55,0	56,1	64,6	49,6	51,1	59,4	0,4	0,4	0,4	5,0	4,6	4,8
Sektor instytucji rządowych i samorządowych	108,7	97,1	109,9	105,2	93,9	107,7	0,0	0,0	0,0	3,5	3,2	2,2
Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem	4,2	4,0	3,6	4,7	4,3	3,8	0,8	1,0	1,2	2,1	2,0	1,9
Sektor finansowy	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sektor niefinansowy	5,6	5,2	4,4	5,9	5,5	4,6	1,5	1,5	1,6	3,1	3,0	2,8
- przedsiębiorstwa	7,4	6,9	5,6	7,7	7,1	5,9	1,5	1,6	1,1	5,6	5,5	5,1
- gospodarstwa domowe	4,4	4,1	3,5	4,6	4,4	3,8	1,4	1,5	2,0	2,5	2,4	2,1
- instytucje niekomercyjne	4,1	3,4	3,1	4,2	3,5	3,2	2,6	16,8	12,2	3,6	2,8	2,4
Sektor instytucji rządowych i samorządowych	0,6	0,5	0,5	0,6	0,5	0,6	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2	0,1
Kredyty zagrożone dla gospodarstw domowych	10 396,4	10 377,9	11 300,5	9 762,0	9 718,5	10 449,1	86,0	122,5	321,0	548,3	536,9	530,4
- konsumpcyjne	6 605,7	6 728,7	7 824,9	6 305,5	6 395,5	7 290,0	79,2	116,8	308,9	221,0	216,4	226,1
w rachunku bieżącym	1 364,2	1 319,7	1 250,9	1 324,6	1 278,8	1 210,5	0,0	0,0	0,0	39,6	41,0	40,4
związane z kartami kredytowymi	525,7	555,1	724,2	501,2	529,3	693,2	24,4	25,8	30,9	0,1	0,1	0,1
pozostałe	4 715,8	4 853,8	5 849,7	4 479,7	4 587,4	5 386,3	54,8	91,1	277,9	181,3	175,3	185,6
- mieszkaniowe	1 379,5	1 361,6	1 556,9	1 346,5	1 327,5	1 515,3	2,5	3,8	9,1	30,6	30,4	32,5
złotowe	871,3	889,1	1 065,2	839,7	856,0	1 029,1	1,1	2,7	3,6	30,6	30,4	32,5
walutowe	508,2	472,6	491,7	506,8	471,5	486,2	1,4	1,1	5,5	0,0	0,0	0,0
- pozostałe nieruchomości	136,0	137,2	133,9	119,3	120,3	110,3	0,0	0,0	0,0	16,6	16,9	23,6
- inwestycyjne	1 214,7	1 184,5	1 079,9	1 059,3	1 034,8	942,9	1,6	1,9	3,0	153,8	147,8	134,0
- pozostałe	1 060,4	965,9	704,9	931,3	840,5	590,6	2,7	0,0	0,0	126,4	125,4	114,2
Udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem												
Ogółem	4,4	4,1	3,5	4,6	4,3	3,8	1,3	1,5	1,9	2,5	2,4	2,1
- konsumpcyjne	6,9	6,6	6,1	7,3	7,0	6,4	2,1	2,6	4,2	3,4	3,4	3,1
w rachunku bieżącym	7,8	7,4	6,0	8,6	8,1	6,6	5,4	0,0	0,0	1,9	2,1	1,7
związane z kartami kredytowymi	6,6	6,2	6,3	6,5	6,1	6,2	10,0	9,6	8,7	1,9	1,7	1,4
pozostałe	6,7	6,4	6,1	7,1	6,8	6,4	1,6	2,2	4,0	4,1	4,1	3,8
- mieszkaniowe	1,3	1,2	1,0	1,3	1,2	1,1	0,1	0,1	0,1	1,3	1,2	1,1
złotowe	1,9	1,7	1,8	1,9	1,8	1,9	0,1	0,2	0,2	1,3	1,2	1,1
walutowe	0,8	0,7	0,5	0,8	0,7	0,5	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
- pozostałe nieruchomości	3,1	2,8	2,8	3,9	3,5	3,9	0,0	0,0	0,0	1,3	1,3	1,5
- inwestycyjne	5,3	5,1	4,7	4,6	4,5	4,1	0,0	0,0	0,0	0,7	0,6	0,6
- pozostałe	12,2	11,1	8,1	10,7	9,7	6,8	0,0	0,0	0,0	1,5	1,4	1,3
Wartość zabezpieczeń i rezerw/odpisów na nal. zagroż. od sek. nief.												
- wartość zabezpieczeń	4 811,3	4 823,7	5 267,8	4 413,4	4 469,9	4 933,4	54,1	41,3	8,3	343,7	312,6	326,1
- podstawa tworzenia rezerw/odpisów	17 996,0	17 451,2	17 828,7	17 344,1	16 723,4	16 858,0	143,6	199,6	420,2	508,3	528,2	550,4
- rezerwy/odpisy wymagane	15 827,9	15 268,8	15 037,5	15 275,0	14 663,7	14 228,5	118,0	162,9	359,0	434,9	442,3	450,0
- rezerwy/odpisy utworzone	16 103,2	15 621,1	15 133,5	15 517,3	14 982,8	14 283,4	135,2	184,3	390,9	450,7	453,9	459,2

Tabela 5 – Adekwatność kapitałowa (mln zł)

	Sektor bankowy ogółem			Banki komercyjne			Oddziały instytucji kredytowych			Banki spółdzielcze		
	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008	09/2007	12/2007	09/2008
Fundusze własne banków ogółem dla wsp. wyp.	57 724,8	61 758,3	72 417,1	53 388,9	57 298,3	67 226,8	x	x	x	4 335,9	4 460,0	5 190,3
- kapitał krótkoterminowy	272,5	272,9	336,5	272,5	272,9	335,3				0,0	0,0	1,2
- fundusze podstawowe	57 895,2	59 987,8	70 484,2	53 721,5	55 746,6	65 609,7	x	x	x	4 173,8	4 241,2	4 874,6
- fundusze uzupełniające	3 536,8	5 751,1	7 814,0	3 324,4	5 484,2	7 469,2	x	x	x	212,4	266,9	344,8
- pomniejszenia sumy funduszy podstawowych i uzupełniających	3 979,8	4 253,6	6 217,6	3 929,5	4 205,4	6 187,4	x	x	x	50,3	48,2	30,2
Rozkład banków według funduszy własnych												
< 3	20	2	0	0	0	0	x	x	x	20	2	0
3 < 10	459	472	435	0	0	0	x	x	x	459	472	435
10 < 20	80	83	103	0	0	0	x	x	x	80	83	103
20 < 50	22	21	37	1	0	0	x	x	x	21	21	37
50 < 100	7	8	9	5	5	5	x	x	x	2	3	4
100 < 200	11	11	6	11	11	6	x	x	x	0	0	0
200 < 500	12	12	18	12	12	18	x	x	x	0	0	0
500 < 1000	7	7	5	7	7	5	x	x	x	0	0	0
1000 < 2000	7	7	8	7	7	8	x	x	x	0	0	0
2000 < 5000	5	6	8	5	6	8	x	x	x	0	0	0
5000 < 10000	3	1	1	3	1	1	x	x	x	0	0	0
> 10000	0	1	1	0	1	1	x	x	x	0	0	0
Całkowity wymóg kapitałowy	39 030,5	40 724,4	50 242,9	36 506,5	38 141,4	47 189,8	x	x	x	2 524,0	2 583,0	3 053,1
Ryzyko kredytowe	36 816,8	38 552,1	43 691,3	34 305,4	35 986,6	41 062,1	x	x	x	2 511,4	2 565,5	2 629,2
Ryzyko operacyjne	x	x	5 296,7	x	x	4 883,1	x	x	x	x	x	413,6
Ryzyko cen kapitałowych pap. wart., instr.dłuż., tow. i walutowe	457,3	468,3	374,4	454,7	466,1	372,7	x	x	x	2,5	2,2	1,8
Ryzyko ogólne stóp procentowych	896,2	894,3	751,3	896,2	894,3	750,9	x	x	x	0,0	0,0	0,4
Przekroczenie limitu koncentracji zaangażowań	474,5	380,6	116,2	465,3	369,4	111,2	x	x	x	9,2	11,2	5,0
Przekroczenie progu koncentracji kapitałowej	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	x	x	x	0,0	0,0	0,2
Pozostałe	385,7	429,2	12,8	384,8	425,1	9,8	x	x	x	0,8	4,0	3,0
Współczynnik wypłacalności	11,8	12,1	11,5	11,7	12,0	11,4	x	x	x	13,7	13,8	13,6
Mediana (Me)	15,0	15,2	14,8	12,5	12,1	11,9	x	x	x	15,2	15,5	14,9
Średnia arytm. (x)	17,9	18,4	17,4	16,1	16,2	22,3	x	x	x	18,1	18,6	17,0
Rozkład banków według współczynnika wypłacalności												
< 8	1	1	1	0	0	0	x	x	x	1	1	1
8 < 10	70	67	46	4	4	10	x	x	x	66	63	36
10 < 12	108	112	127	15	19	16	x	x	x	93	93	111
12 < 15	138	130	152	14	11	7	x	x	x	124	119	145
> 15	316	321	305	18	16	19	x	x	x	298	305	286